

Ústav pamäti národa

Materiál na rokovanie
Národnej rady Slovenskej republiky

Číslo:DR/2007/00468

303

Výročná správa o činnosti

Návrh uznesenia:

Národná rada Slovenskej republiky

berie na vedomie

výročnú správu o činnosti Ústavu pamäti
národa za rok 2006

Predkladá:

Mgr. Ivan A. Petranský, PhD.
predseda Správnej rady
Ústavu pamäti národa

Bratislava, apríl 2007

Predkladacia správa

Ústav pamäti národa na základe § 12 ods. 5 Zákona Národnej rady SR č. 553/2002 Z. z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939-1989 a o založení Ústavu pamäti národa a o doplnení niektorých zákonov (Zákon o pamäti národa) v znení neskorších predpisov, predkladá výročnú správu o činnosti za rok 2006. Predkladaná správa dokumentuje činnosti, ktoré vykonával Ústav pamäti národa ako verejnoprávna ustanovizeň, materiálne a organizačné zabezpečenie plnenie úloh, uložených zákonom v hodnotenom období 2006

Výročná správa bola prerokovaná Dozornou radou Ústavu pamäti národa a schválená Správnou radou Ústavu pamäti národa dňa 20. apríla 2007.

Výročná správa bude zverejnená na internetovej stránke Ústavu pamäti národa www.upn.gov.sk a zároveň poskytnutá elektronickým a tlačovým médiám, ako aj verejnosti.

Vyhlásenie Ústavu pamäti národa

Vo štvrtok 15. 6. 2006 v ranných hodinách pri autonehode tragicky zahynul predseda Správnej rady Ústavu pamäti národa Ing. Ján Langoš. V jeho osobe Ústav pamäti národa stratil charizmatickú osobnosť, ktorá rozhodujúcim spôsobom určovala smerovanie tejto mladej inštitúcie ako súčasti moderných demokratických dejín Slovenskej republiky.

Ján Langoš sa narodil 2. 8. 1946 v Banskej Bystrici. Bol ženatý, otec dvoch dcér. Absolvoval SVŠT v Bratislave. Od začiatku 70-tych rokov pracoval v Ústave technickej kybernetiky SAV. V 80-tych rokoch bol jednou z kľúčových osobností slovenského disentu. Podieľal sa na aktivitách podzemnej univerzity. Po novembri 1989 sa stal poslancom Federálneho zhromaždenia ČSFR, po voľbách v roku 1990 bol vymenovaný za Federálneho ministra vnútra ČSFR. V tejto funkcii sa v podstatnej miere zaslúžil o rekonštrukciu FMV a o zrušenie a rozpustenie ŠtB.

Celoživotným dielom Jána Langoša bol zápas proti totalitným režimom, ktorými naša krajina prešla v 20. storočí. Bol bytostne presvedčený o tom, že predstavujú zlo pre jednotlivca i spoločnosť. Jeho úsilie o odkrytie plnej pravdy o ich nemorálnosti a protiprávnosti vyvrcholilo v auguste 2002 schválením Zákona o pamäti národa a následným zriadením Ústavu pamäti národa, ktorý naďalej zostane nositeľom a realizátorom myšlienok Jána Langoša.

V Bratislave 15. júna 2006

Obsah

Predkladacia správa	2
Vyhlásenie Ústavu pamäti národa	3
Obsah	4
1. Kancelária	6
1. 1 Činnosť orgánov	6
1. 2 Personálne zabezpečenie činnosti ústavu	8
1. 3 Spolupráca so zahraničnými inštitúciami, zahraničné cesty	8
1. 4 Súdne konania	12
1. 5 Ústav pamäti národa a médiá	13
2. Ekonomika	14
3. Sprístupňovanie dokumentov	16
3. 1 Konanie o priznaní štatútu účastníka protikomunistického odboja	19
4. Informatika	20
4. 1 Aktualizácia internetovej stránky ústavu	20
4. 2 Digitalizácia archívnych fondov	21
4. 3 Správa IT systémov	22
5. Archív Ústavu pamäti národa	23
5. 1 Delimitácia archívnych dokumentov	23
5. 2 Rekonštrukcia archívnych fondov	25
5. 3 Služby verejnosti, spolupráca so štátnymi inštitúciami	26
6. Evidencie	28
6. 1 Funkcionári ÚV KSČ a ÚV KSS	29
6. 2 Registre operatívnych zväzkov centrály II. Správy ZNB	30
7. Dokumentácia	31
7. 1 Konferencie, prednášky, semináre doma a v zahraničí	31
8. Publikačná činnosť	34
8. 1 Monografie	34
8. 2 Zborník	35
8. 3 Časopis Pamäť národa	35

8. 4 Publikácie, tituly, články a štúdie pracovníkov ústavu	36
9. Prehľad projektov a čiastkových úloh	38
9. 1 Funkcionári KSČ a KSS	38
9. 2 Registre zväzkov centrály ŠtB (II. Správy ZNB)	38
9. 3 Tajné rozkazy ministrov vnútra 1948-1989	39
9. 4 Objektové zväzky I. Správy ZNB	40
9. 5 Súpis Židov	40
9. 6 Správa kontrarozvedky v Bratislave – XII. Správa ZNB	41
9. 7 Archívne fondy ÚPN – klasifikačná schéma	42
9. 8 Holokaust na južnom Slovensku	42
9. 9 Evakuácia a utečenectvo na južnom Slovensku pre skončením II. sv. vojny 1944-1945	43
9. 10 Organizačná štruktúra a personálne obsadenie VKR na Slovensku v rokoch 1948-1989	43
9. 11 Zoznam odvečených osôb do gulagov v SSSR	44
10. Oral history	44
11. Tvorba cyklu dokumentárnych filmov	46
Prílohy	49

Výročná správa o činnosti Ústavu pamäti národa za rok 2006

1. Kancelária predsedu

1. 1 Činnosť orgánov Ústavu pamäti národa

Správna rada zasadala počas roka desaťkrát, okrem plnenia zákonom stanovených úloh prerokovávala základné rozhodnutia vo veci činnosti ústavu, schvaľovala interné smernice a ich úpravy, aktívne sa podieľala na tvorbe úloh a projektov, vykonávala kontrolu plnenia konkrétnych úloh a operatívne riešila náročné situácie vzniknuté v dôsledku náhleho úmrtia predsedu Správnej rady Jána Langoša.

V roku 2006 zaniklo podľa § 12 ods. 2 Zákona č. 553/2002 Z. z. o pamäti národa v znení neskorších predpisov funkčné obdobie trom členom Správnej rady: PhDr. Ladislavovi Öllösovi, PhD., Ing. Márii Andrejčákovej, Ing. Jánovi Lipinskému a Ing. Mariánovi Gulovi (podpredsedovi Správnej rady). Národná rada Slovenskej republiky zvolila dňa 16. 3. 2006 na svojej 60. schôdzi opätovne za člena Správnej rady Ústavu pamäti národa PhDr. Ladislava Öllösa, PhD. a na svojej 61. schôdzi opätovne zvolila Ing. Máriu Andrejčákovú. Vláda Slovenskej republiky na svojej 173. schôdzi uznesením č. 306/2006 zvolila za člena Správnej rady ústavu pamäti národa PhDr. Jána Ondriaša. Prezident SR dňa 3. 7. 2007 za člena menoval Ing. Jána Lipinského. Správna rada zvolaná na 16. 6. 2006 ešte predsedom Ing. Jánom Langošom na základe § 12 ods. 1 Zákona č. 553/2002 Z. z. o pamäti národa uznesením č. 1 zvolila za podpredsedu Správnej rady Ústavu pamäti národa PhDr. Jána Ondriaša.

Správna rada zároveň úpravou Štatútu Ústavu pamäti národa Čl. 3 ods. 3 poverila podpredsedu Správnej rady vykonávať v plnom rozsahu úlohy predsedu Správnej rady. O tejto situácii bol písomne informovaný Predseda Národnej rady SR a predseda Výboru Národnej rady SR pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien (gesčný výbor ústavu). V súvislosti so smrťou predsedu, správna

rada riešila záležitosti ohľadne podpisového vzoru a zablokovaných účtov ústavu v bankovej inštitúcii. V spolupráci s právnickou kanceláriou po 2 týždňoch rokovaní, dospel ústav s bankou k vzájomnému kompromisu, ktorý správna rada akceptovala. Podobne boli v tejto súvislosti riešené aj závažné otázky štatutárnych záležitostí. Správna rada sa v období po smrti predsedu vzhľadom na množstvo a závažnosť agendy schádzala približne každých 10 dní. Schválila novú organizačnú štruktúru, vedecké úlohy a projekty, projektovú prácu na druhý polrok 2006 s výstupmi, prerokovávala čerpanie finančných prostriedkov a ich presun v jednotlivých položkách. V súvislosti s oznámenou absenciou originálov archívnych dokumentov poverila podpredsedu správnej rady riešením vzniknutej situácie (prehľadať archívne, administratívne a bytové priestory, zhromaždiť administratívnu dokumentáciu k týmto dokumentom, podať podnet na orgány činné v trestnom konaní, informovať verejnosť a zabezpečiť nápravu).

Dozorná rada zasadala každý mesiac. Na svojich zasadnutiach bola informovaná predsedom, resp. podpredsedom Správnej rady ÚPN o celej činnosti ústavu. Na jej zasadnutia boli pozývaní riaditelia sekcií a vedúci oddelení, ktorí informovali o práci v jednotlivých sekciách, resp. oddeleniach. Prerokovala štvrťročné správy o finančnom hospodárení Ústavu pamäti národa, správu o činnosti za rok 2005, návrh rozpočtu na rok 2007, kontrolovala, či sú finančné prostriedky používané v súlade so zákonom.

Dozorná rada v auguste 2006 v zmysle § 14 ods. 2 Zákona 553/2002 Z. z. listom informovala predsedu výboru pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien, že pri preberaní agendy po zosnulom predsedovi Ing. Jánovi Langošovi sa niektoré archívne dokumenty, ktoré si pred svojou smrťou vyžiadal z archívu, resp. od pracovníkov oddelenia sprístupňovania v ústave nenachádzajú.

Zaoberala sa postupom ústavu pri sprístupňovaní dokumentov fyzickým osobám, systémom práce v Archíve Ústavu pamäti národa, tvorbou a nákladmi na tvorbu dokumentárnych filmov, prevádzkou služobných motorových vozidiel, edičným plánom atď.

1. 2 Personálne zabezpečenie činnosti ústavu

Počas roka 2006 prijal Ústav pamäti národa 35 žiadostí o zamestnanie, prevažne žiadateľov s vysokoškolským vzdelaním, ktorí ukončili vysokoškolské vzdelanie v odbore história, archivníctvo, filozofia, politológia a pedagogika. Počet pracovníkov v odborných profesiách však nebolo možné rozšíriť, nerealizovali sa nijaké výberové konania. Do zamestnania boli novoprijatí štyria zamestnanci v súvislosti s potrebou zabezpečenia správy a prevádzky budovy (dovtedy sídlil ústav v podnájme v priestoroch hospodárskej budovy Doprastavu, kde prevádzku zabezpečovali pracovníci Doprastavu). Študentovi Filozofickej fakulty UK v Bratislave bolo umožnené vykonanie 3 mesačnej bezodplatnej odbornej stáže (október-december). Pracovný pomer ukončilo osem zamestnancov. Stav zamestnancov k 31. 12. 2006 bol 75. Vzhľadom na zmenu riadenia – prostredníctvom projektov a úloh, schválených Správnou radou Ústavu pamäti národa dňa 21. 4. resp. 26. 6. 2006 organizačná štruktúra Ústavu pamäti národa zahŕňala: Kancelária predsedu, Oddelenie ekonomiky a správy, Oddelenie sprístupňovania, Sekciu Informatiky, Sekciu archívu, Sekciu dokumentácie a Sekciu evidencií. Samostatnou jednotkou bol Referát Oral history. Vysokoškolské vzdelanie malo 64% zamestnancov a stredoškolské 36% zamestnancov.

1. 3 Spolupráca so zahraničnými inštitúciami, zahraničné cesty

Po rokovaní, ktoré po návšteve zástupcu ústavu v The United States Holocaust Memorial Museum (USHMM) vo Washingtone trvali niekoľko mesiacov, došlo dňa 23. 2. 2006 za účasti J. E. Rodolphe Valle, mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Spojených štátov amerických na Slovensku, k podpisu Dohody o spolupráci medzi oboma organizáciami. Dohodu o spolupráci, ktorú za ústav podpísal predseda Správnej rady Ústavu pamäti národa Ing. Ján Langoš a za USHMM riaditeľ divízie medzinárodných archívnych programov Radu loanid, sa obe strany zaviazali sprístupniť si vzájomne uchovávané archívne materiály a umožniť vytvorenie ich reprodukováných kópií. Na pracovnom rokovaní predseda správnej rady Ing. Ján Langoš informoval zástupcov USHMM

a členov delegácie o dokumentačnom projekte Ústavu pamäti národa - Osudy slovenských Židov v rokoch 1939 – 1945.

V nadväznosti na podpísanú dohodu o spolupráci sa na pôde ústavu dňa 13. 7. 2006 uskutočnilo pracovné rokovanie o konkrétnej spolupráci medzi ÚPN a USHMM. Zástupca USHMM odovzdal Jánovi Ondriašovi, podpredsedovi Správnej rady ÚPN a Jánovi Hlavinkovi, zodpovednému riešiteľovi projektu Osudy slovenských Židov v rokoch 1939-1945, elektronickú databázu s evidenčnými údajmi o dokumentoch týkajúcich sa perzekúcií slovenských občanov v rokoch 1939-1945, ktorá je vo vlastníctve USHMM. Databáza je prvým príspevkom USHMM k projektu Osudy slovenských Židov v rokoch 1939-1945.

V auguste 2006 na základe návrhu Ladislava Bukovszkého a Jána Hlavinku a v rámci projektu Osudy slovenských Židov v rokoch 1939 – 1945, navrhol Ústav pamäti národa USHMM spoločný výskum archívnych materiálov maďarskej proveniencie v slovenských archívoch. Po schválení návrhu a za finančnej spoluúčasti USHMM vznikla v septembri 2006 spoločná výskumná skupina ÚPN a USHMM pod vedením Ladislava Bukovszkého, ktorej členovia v priebehu jedného mesiaca preskúmali 194 škatúľ doposiaľ nespracovaného archívneho fondu Komárňanská župa III. 1938-1945 v Štátnom archíve Nitra (sídlo Ivánka pri Nitre) a vypracovali tematický inventár archívnych dokumentov určených na mikrofilmovanie.

Po predchádzajúcich dohodách o spolupráci, ktoré podpísal Ústav pamäti národa v novembri 2005 s Historickým archívom bezpečnostných služieb v Budapešti a vo februári s United States Holocaust Memorial Museum vo Washingtone, podpísali 1. 6. 2006 zástupcovia ÚPN a Inštitútu pamäti národa vo Varšave vzájomnú dohodu o spolupráci. Zmluvné strany sa rozhodli spolupracovať v oblasti vedeckých výskumov, výchovných podujatí, organizovaní seminárov a konferencií, vedeckých pobytov a stáží, výmene informácií o archívnych fondoch, sprístupňovania dokumentov, inventárov atď.

V apríli 2006 sa uskutočnila služobná cesta historika Pavla Žáčka do USA. V rámci služobnej cesty navštívil Stanford University a Hoover Institute Archive v Los Angeles. Vo Washingtone D.C. pokračoval vo výskume fondu 226 – Office for strategic services v National Archives II. Vo fonde sú uložené archívne dokumenty k vojnovým operáciám americkej spravodajskej služby voči Slovensku v roku 1944.

V máji sa na pozvanie predstaviteľov Senátu Parlamentu ČR zúčastnili pracovníci ústavu tzv. *Dňa ÚPN* v Prahe. V senáte prebehlo rokovanie ohľadne návrhu zákona o pamäti národa v Českej republike (v súčasnosti je návrh zákona v druhom čítaní) a chystanej konferencii o KGB v Bratislave.

Koncom júla boli predstavitelia ústavu pozvaní na veľkú medzinárodnú konferenciu do Sofie v Bulharsku. Konferencia, na ktorej sa zúčastnilo približne 300 hostí z celej Európy mala názov – *Spomienky z minulosti v záujme budúcnosti* a týkala sa otvorenia archívov po bývalých bezpečnostných službách v Bulharsku. Konferenciu zorganizovali bulharské mimovládne organizácie a Európsky parlament. Na konferencii za ústav vystúpil Miroslav Lehký (riaditeľ sekcie dokumentácie). Jeho vystúpenie a prejav Joachima Gaucka z Nemecka mal v auditóriu najväčší ohlas. Bulharský minister vnútra Roumen Petkov požiadal ústav aj o anglickú verziu zákona o pamäti národa.

V septembri 2006 usporiadali v Záhrebe Chorvátsky historický ústav vo Viedni, Veľvyslanectvo SR v Chorvátsku, Matica slovenská v Záhrebe a Združenie chorvátsko-slovenského priateľstva medzinárodný odborný seminár *Stepjan Tomislav Poglajen alias profesor Kolakovič (1906-1990)*. Na seminári vystúpil historik ústavu Miroslav Klobučník s príspevkom *Kolakovičova konfrontácia s komunistickou mocou*. Vystúpenie trvalo 1 hodinu a malo pozitívny ohlas. V tejto súvislosti bol Miroslav Klobučník požiadaný o rozhovor aj štátnou televíziou. Zo seminára bude v roku 2007 vydaný zborník.

Dňa 7. 9. 2006 podpísali po vzájomnej spolupráci predstavitelia Ústavu pamäti národa a Dokumentačného strediska holokaustu na Slovensku dohodu o vzájomnej spolupráci. Dohoda sa týka vzájomnej výmeny archívnych a výskumných materiálov, ako aj spolupráce na spoločných projektoch v oblasti výskumu a dokumentácie holokaustu na Slovensku. Dohoda bola podpísaná pri príležitosti blížiaceho sa Dňa obetí holokaustu a rasového násillia.

V tom istom mesiaci sa riaditeľ sekcie archívu Ladislav Bukovszky zúčastnil medzinárodnej konferencie v Budapešti. Konferencia bola venovaná 50. výročiu revolúcie v Maďarsku v roku 1956 a zúčastnili sa jej odborníci z 11 štátov. Na konferencii vystúpil s prednáškou *Archívne pramene k roku 1956 v Archíve Ústavu pamäti národa*. Prednášky, ktoré na konferencii odzneli budú vydané tlačou.

V spolupráci so spolkom Domov a švajčiarskou sekciou Spoločnosti pre vedu a umenie (ŠVU) boli v novembri 2006 uskutočnené 3 prednášky pre krajanov vo Švajčiarsku. Prvá prednáška sa uskutočnila v spolupráci so stálou misiou Českej republiky pri OSN v Ženeve. Ďalšie dve prednášky sa uskutočnili na univerzite v Bazileji v rámci historického seminára a v krajanom spolku Domov. Téma prednášok bola – *Maďarská revolúcia 1956 z pohľadu československej ŠtB*. Pri stretnutiach s krajanmi rezonovala aj téma činnosti a postavenia Ústavu pamäti národa a problematika vyrovnania sa s minulosťou na Slovensku.

V dňoch 13.-30. novembra 2006 sa uskutočnil vo Francúzskom národnom archíve v Paríži ďalší ročník archívneho modulu Courants du Monde venovaný archívnej teórii a praxi. Stáž organizačne zabezpečoval parížsky Dom svetových kultúr – la Maison des Cultures du Monde. Uvedenej stáže sa za Slovenskú republiku zúčastnil aj pracovník ústavu Radoslav Ragač, ktorý sa aktívne zapojil do diskusie a v prezentácii predstavil vlastné pracovisko, ako aj sieť verejných archívov na Slovensku. Na stáži sa zúčastnilo celkovo 16 účastníkov z 11 krajín Európy, severnej Ameriky, Afriky a juhovýchodnej Ázie. Stáž bola venovaná dvom problematikám: registratúram a preberaniu registratúrnych záznamov do archívov

a problematike existencie či potreby elektronických dokumentov.

V polovici decembra navštívili Ústav pamäti národa poslanci Poslaneckej snemovne Českého parlamentu, predovšetkým z branno-bezpečnostného výboru. Skupinu poslancov viedol exminister vnútra ČR František Bublan. Dôvodom ich návštevy v ústave bol senátny návrh zákona o pamäti národa v Čechách. Poslancov zaujímala platná legislatíva na Slovensku, zriaďovanie ústavu, jeho stav, funkčnosť, úlohy a projekty na ktorých sa pracuje. Taktiež sa zaujímali o metodiku sprístupňovania archívnych dokumentov, tak pre žiadateľov a pre verejnosť, aj o publikačnú a dokumentačnú činnosť ústavu.

Okrem uvedených zahraničných služobných ciest bolo v roku 2006 zrealizovaných niekoľko zahraničných ciest do Českej republiky a Poľska.

Ústav pamäti národa v uplynulom roku navštívili pracovníci ambasad Ruskej federácie, Francúzska, Spojených štátov amerických, Bulharska a iných. Témou stretnutia boli otázky novej spolupráce ústavu s ambasadami a vedeckými inštitúciami týchto krajín pri organizovaní rôznych výstav, seminárov, konferencií. Predstavitelia zastupiteľských úradov sa zaujímali o fungovanie ústavu, jeho ciele, zameranie a výsledky činnosti.

V roku 2006 sa na pracoviskách ústavu uskutočnili viaceré exkurzie o ktoré prejavili záujem predovšetkým vysoké školy a univerzity (napr. študenti 3. ročníka politológie Filozofickej fakulty UK v Bratislave, archivári Župného archívu v Maďarskom Veszpréme). Pracovníci ústavu oboznámili študentov s Archívom Ústavu pamäti národa, archívnymi fondmi a celou činnosťou ústavu. Zároveň bola ústavom ponúknutá pomoc pri diplomových prácach študentov.

1. 4 Súdne konania

Zverejnenie registračných protokolov agentúrnych a operatívnych zväzkov krajských správ ŠtB v roku 2005 podnietilo viaceré osoby, ktoré sa v uvedených protokoloch nachádzali, podať na príslušný súd žalobu voči ústavu (resp.

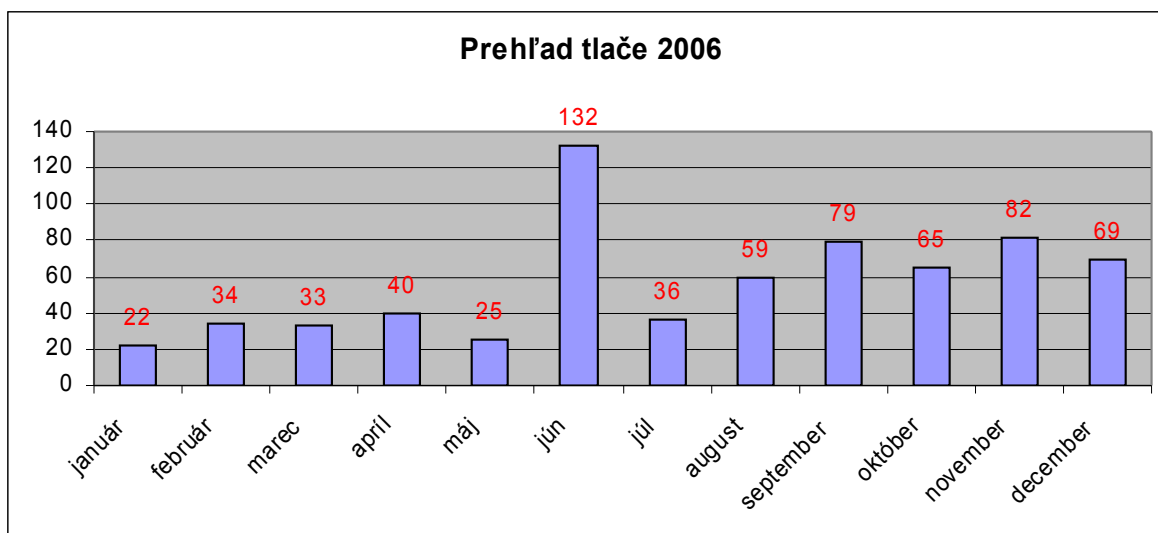
v niektorých prípadoch aj voči Ministerstvu vnútra SR, ako odporcovi v II. rade) na ochranu osobnosti. Do konca roka 2006 so žalobou proti Ústavu pamäti národa vystúpilo 22 osôb. Do decembra 2006 Ústav pamäti národa definitívne vyhral (bez možnosti odvolania) tri súdne spory a osem sporov bolo súdom zamietnutých. V troch prípadoch ústav na I. stupni spor s navrhovateľom prehral. Ostatné spory sú v štádiu konania.

1. 5 Ústav pamäti národa a médiá

Tlačové aj elektronické médiá sa počas celého roku venovali témam, spadajúcim do pôsobnosti ústavu. Rádovo išlo každý mesiac o desiatky výstupov. Často sa v nich venovali faktom, podľa ktorých k skutočnému vyrovnaníu sa s obdobím totality v mnohých oblastiach spoločenského života stále neprišlo. Všimli si napr. minulosť osôb, ktorým boli udelené vysoké štátne vyznamenania, či spôsob výpočtu penzií, ktorý zvýhodňoval kádre režimu spred roku 1989. Veľa ohlasov priniesol aj zákon o protikomunistickom odboji, ktorým sa zaoberala Národná rada SR. V období zostavovania kandidátok do parlamentných volieb venovali médiá pozornosť nožnej spolupráci a kontaktom kandidátov s ŠtB.

Tragická smrť predsedu Správnej rady Ústavu pamäti národa Ing. Jána Langoša vzbudila v médiách enormný záujem o témy spojené s jeho životom a prácou v ústave. Neskôr, aj v súvislosti s výsledkom parlamentných volieb, začali dominovať otázky budúcnosti ústavu a jeho ďalšieho smerovania, vrátane volieb nového predsedu. Častejšie sa začali objavovať otázky týkajúce sa dôveryhodnosti zväzkov a manipulácie s nimi. Pri príležitosti výročia augusta '68 a odškodňovania jeho obetí, boli o stanovisko pravidelne žiadaní aj zástupcovia ústavu. Zverejnením tajných rozkazov ministrov vnútra v období rokov 1948-1989 poskytol v septembri ústav médiám a verejnosti ďalšie fakty na spoločenskú diskusiu, čím si splnil časť úloh vyplývajúcich zo zákona. Bokom však neostala ani situácia v súvislosti s vyrovnávaním sa s totalitnou minulosťou v ďalších postkomunistických krajinách. Na konci roka vyvolal záujem proces odovzdávania materiálov vojenskej kontrarozviedky z Českej republiky.

V mnohých výstupoch bol Ústav pamäti národa spomenutý iba okrajovo, to však potvrdzuje, že jeho pôsobenie spoločnosť vníma spolu s témami, o ktorých sa hovorí.

2. Ekonomika

Žiadosť o poskytnutie rozpočtových prostriedkov na zabezpečenie činnosti ústavu v roku 2005 bola podaná v potrebnej výške 56 000 000 Sk, tak, aby bolo zabezpečené nielen nevyhnutné dokončenie vybavenia ústavu po technickej stránke, ale i ďalší rozvoj pre plynulejšie a včasné plnenie zákonom stanovených úloh. Požadovaná čiastka bola Ministerstvom financií Slovenskej republiky upravená a znížená približne o jednu štvrtinu – na výšku 43 635 000 Sk. Tieto prostriedky boli poskytnuté transferom a boli použité v rozpisom schválenej skladbe. Prostriedky boli na účet Ústavu pamäti národa prevedené v januári 2006. Bežné výdavky boli čerpané na mzdy a odvody pre zamestnancov, z toho mzdy v čiastke 20 722 000 Sk a odvody v čiastke 7 597 000 Sk pre priemerný počet zamestnancom 78 v roku 2006. Na odmeny pre členov Správnej rady a Dozornej rady sa vyčerpalo 5 504 000 Sk.

Z položky tovary a služby bolo najvyššie čerpanie na úpravu budovy po presťahovaní sa na Námestie SNP 28, a to na rekonštrukciu elektrickej siete,

hygienickej maľovky, úpravu administratívnych priestorov a počítačovej siete v sume cca 2 200 000 Sk a na nájomné za prenájom archívnych priestorov za rok 2006 v čiastke približne 2 000 000 Sk. Z kapitálových výdavkov bola zakúpená klimatizačná jednotka do miestnosti so servermi v sume 90 tis. Sk a telefónna ústredňa v sume 221 tis. Sk. Správa o hospodárení s finančnými prostriedkami za rok 2006 bola dňa 28. 3. 2007 zaslaná Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre ľudské práva, národnosti a postavenie žien.

Názov položky	Schválený rozpočet na r. 2006 v tis. Sk	Upravený rozpočet na r. 2006 v tis. Sk	Čerpanie k 31.12.2006 v tis. Sk
Schválený rozpočet	43 635	43 635	43 635
Bežné výdavky	43 635	43 324	43 324
<i>Z toho:</i>			
Mzdy, platy, služobné príjmy zamestnancov	20 962	20 722	20 722
Odmeny SR, DR	5 000	5 504	5 504
Poistné	5 473	7 597	7 597
Tovary a ďalšie služby	12 140	9 442	9 442
Nemocenské dávky zamestnancom /642015/	60	59	59
Kapitálové výdavky	0	311	311

Ani v roku 2006 nebol naplnený § 15 ods. 1 Zákona č. 553/2002 Z. z. o pamäti národa, že štát prevedie na ústav z vlastníctva Slovenskej republiky nehnuteľnosti umožňujúce plniť úlohy podľa tohto zákona. Do 31. 1. 2006 sídlil ústav v prenajatých priestoroch firmy Doprastav a.s. na Košickej ulici v Bratislave. Od 1. 2. 2006 sa ústav (okrem Sekcie Archívu a archívnych priestorov samotných) presťahoval do budovy bývalého Okresného súdu Bratislava III. na Námestí SNP 28, ktorú Ministerstvo spravodlivosti SR označilo za dočasne neupotrebitelný nehnuteľný majetok. Zmluva o prenájme časti budovy bola uzavretá na 5 rokov. Vzhľadom na časté zmeny sídla Ústavu pamäti národa (1. Ministerstvo spravodlivosti SR – Župné námestie, 2. Generálna prokuratúra SR – Kvetná ul., 3. Saleziáni DB – Miletičova ul., 4. Doprastav a.s.– Košická ul. a 5. Ministerstvo

spravodlivosti SR – Námestie SNP) v priebehu 3 rokov jeho existencie, by bolo potrebné vyriešiť tento stav vyhovujúcou budovou v Bratislave. Časté striedanie sídla si vyžaduje značné čerpanie časom, finančnými prostriedkami ako aj logistické problémy (zmena telefónnych čísel, IČO, DIČO, pečiatky, adresy atď.).

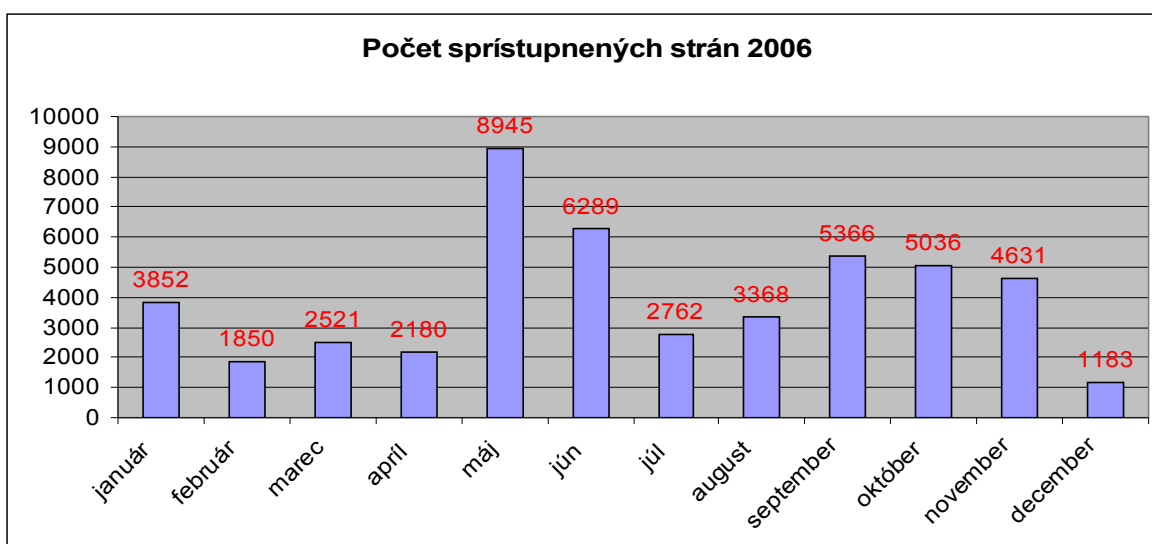
V prípade novej budovy, ktorú by ústav dostal od štátu do správy, bude dôležitá aj tá skutočnosť, že ústav doteraz sídli v 2 budovách - Námestie SNP a v administratívnej budove patriacej saleziánom DB, kde sa nachádza archív ústavu. Finančné prostriedky vynaložené ústavom za prenájom archívnych priestorov (nateraz cca 2 000 000 Sk., po rozšírení archívu pre dokumenty vojenskej kontrarozvedky cca 2 400 000 Sk), by sa takýmto spôsobom ušetrili, resp. zefektívnila by sa celá činnosť ústavu.

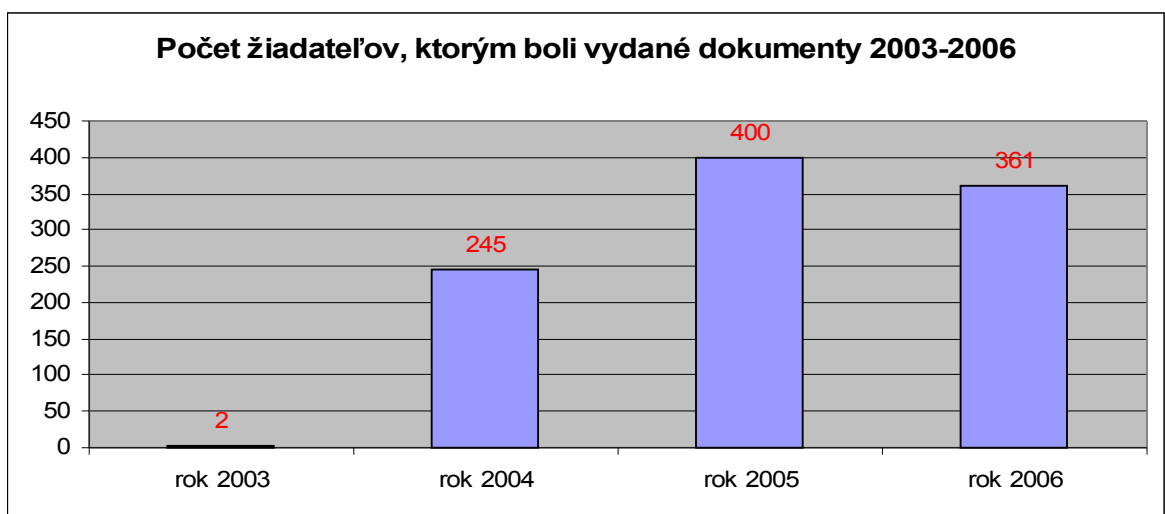
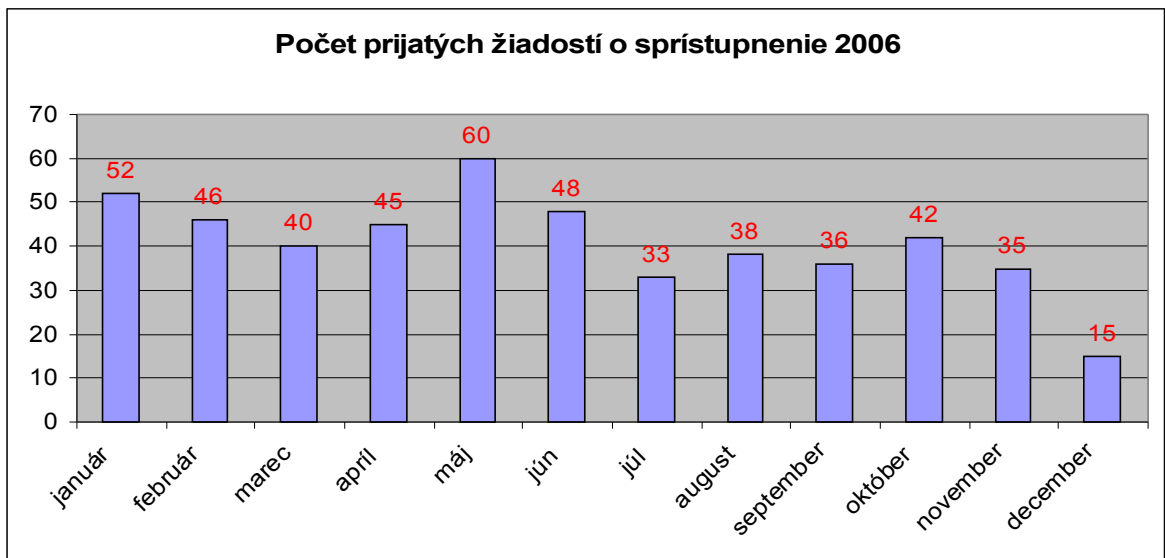
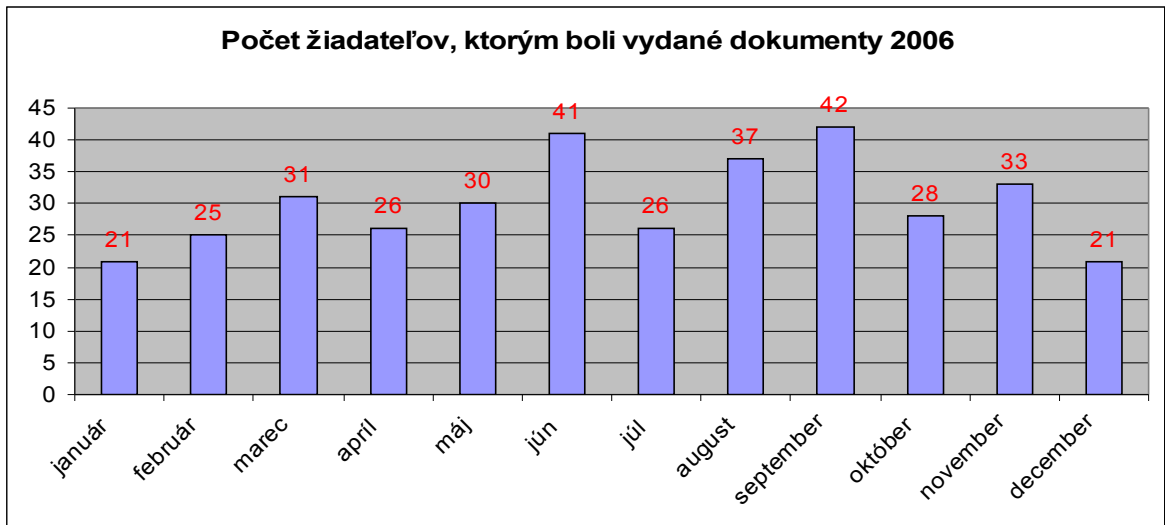
3. Sprístupňovanie dokumentov

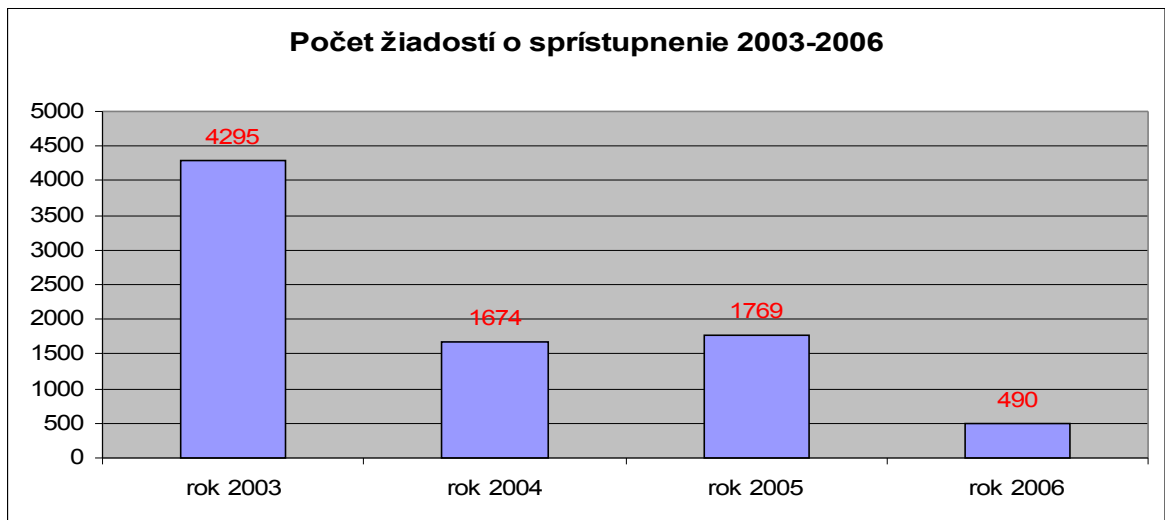
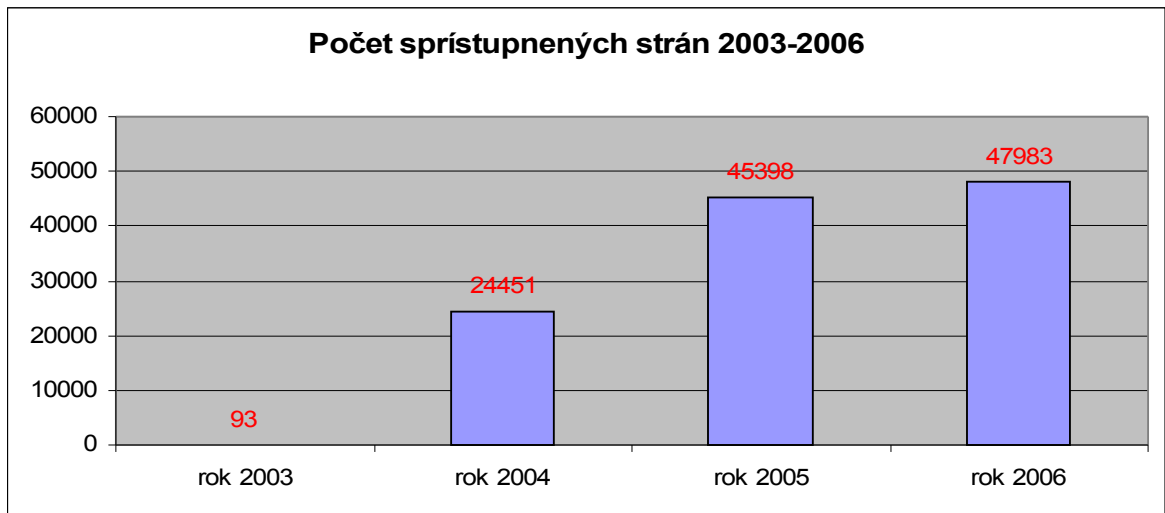
Sekcia sprístupňovania, ktorá fungovala v rámci štruktúry Ústavu pamäti národa od roku 2003 sa k 1. 7. 2006 zredukovala na Oddelenie sprístupňovania. Taktiež sa zmenil počet pracovníkov v tomto oddelení, nakoľko 2 zamestnanci tohto oddelenia rozviazali z ústavom pracovný pomer. Na prelome rokov 2005/2006 bola po administratívnej stránke vybavená agenda prijatá v roku 2003, t.j. žiadateľom, ktorí si podali žiadosť v roku 2003 boli sprístupnené všetky dokumenty, ktorými Archív Ústavu pamäti národa disponoval. Na jar 2006 bol takto ukončený aj rok 2004. V súčasnosti sa stále ešte vybavuje agenda žiadostí z roku 2005, pričom rok 2006 sa na základe rozhodnutia vedenia ústavu vybavoval priebežne, t.j. bola dodržaná zákonom stanovená lehota. Vzhľadom na vývoj počtu žiadostí za uplynulé roky možno predpokladať, že v roku 2007 dôjde k vybaveniu všetkých žiadostí za predchádzajúce roky. Vzhľadom na skutočnosť, že do archívu postupne pribúdajú nové archívne dokumenty a nové menné evidencie (ktorými ústav nedisponoval v rokoch 2003, 2004), bude potrebné v roku 2007 pristúpiť k relustráciám žiadostí. Skúšobná sonda do týchto žiadostí ukázala, že v mnohých prípadoch, kedy dal ústav žiadateľovi negatívnu odpoveď, sa v súčasnej dobe k osobám žiadateľov informácie nachádzajú.

V roku 2006 sa na Ústav pamäti národa so žiadosťou o sprístupnenie dokumentov po bývalých bezpečnostných zložkách štátu v rokoch 1939-1989 obrátilo 490 žiadateľov, čo predstavovalo oproti predchádzajúcemu roku pokles o viac ako 2/3 žiadostí. V roku 2006 sa s dokumentmi vyžiadanými podľa § 17 a § 18 Zákona č. 553/2002 Z. z. oboznámilo 361 žiadateľov, čo je v porovnaní s predchádzajúcim rokom rovnako pokles. Napriek odchodu 2 pracovníkov z oddelenia, dokázali zostávajúci pracovníci pripraviť a sprístupniť žiadateľom celkovo 47 983 strán kópií archívnych dokumentov, upravených podľa Zákona 428/2002 Z. z. o ochrane osobných údajov a Zákona 553/2002 Z. z. o pamäti národa, čo predstavuje oproti minulému roku nárast o približne o 2 500 strán. Okrem toho je v súčasnej dobe pripravených na sprístupnenie približne 50 000 strán dokumentov, do ktorých žiadatelia dodnes nenahliadli. Prácu s dokumentmi uľahčilo a urýchlilo najmä zavedenie tzv. elektronickej žiadanky (žiadosť k jednotlivému dokumentu sa vykoná on-line formou v rámci vnútornej počítačovej siete) a nainštalovanie tzv. lustrátora priamo do počítačov na Oddelení sprístupňovania (dovtedy sa lustrácie a vyhľadávania dokumentov vykonávali mimo oddelenia – na sekcii informatiky).

3. 1 Konanie o priznaní štatútu účastníka protikomunistického režimu

Okrem sprístupňovania sa pracovníci oddelenia venovali aj vybavovaniu žiadostí o priznanie štatútu účastníka protikomunistického odboja. Dňa 16. 3. 2006 Národná rada SR schválila Zákon č. 219/2006 Z. z. o protikomunistickom odboji (s účinnosťou od 1. 6. 2006). Cieľom zákonodarcu pri schvaľovaní tohto zákona bolo oceniť a vyjadriť úctu mužom a ženám, ktorí často s nasadením vlastných životov bránili hodnoty slobody a demokracie v období od 6. 10. 1944 do 17. 12. 1989. Predmetom zákona nie je žiadna forma finančného odškodnenia. Zákon stanovil podmienky priznania postavenia účastníka protikomunistického odboja a pôsobnosť Ústavu pamäti národa.

O priznaní postavenia účastníka protikomunistického odboja rozhoduje ústav na základe písomnej žiadosti. Žiadosť musí obsahovať meno, priezvisko, dátum a miesto narodenia, adresu trvalého pobytu, štátne občianstvo, podpis a ďalšie údaje potvrdzujúce oprávnenosť podania. Ak žiadateľ spĺňa podmienky podľa zákona, ústav mu vydá preukaz a podľa § 6 zákona požiada Ministerstvo obrany SR o priznanie postavenia vojnového veterána. V roku 2006 požiadalo o priznanie štatútu spolu 204 osôb. Napriek skutočnosti, že predkladateľ zákona žiadal v súvislosti s vybavovaním tohto zákona o navýšenie finančných prostriedkov ústavu (a s možnosťou prijať na túto činnosť nových zamestnancov), nebola táto skutočnosť akceptovaná. V súvislosti s vybavovaním tejto agendy a aj s nie jednoznačnou legislatívnou úpravou, dostalo sa vybavovanie týchto žiadostí do časového sklzu.

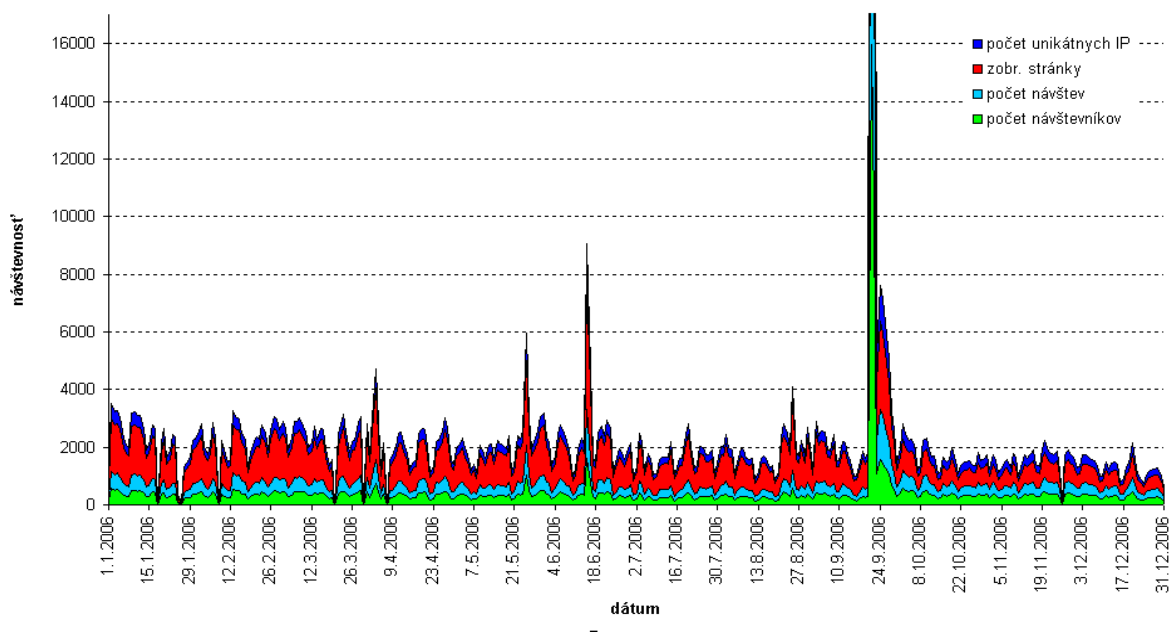
Niektorí pracovníci oddelenia sa počas roka aktívne zapájali do nahrávania ľudí kamerou v referáte oral history, či do publikovania v časopise Pamäť národa.

4. Informatika

4. 1 Aktualizácia internetovej stránky ústavu

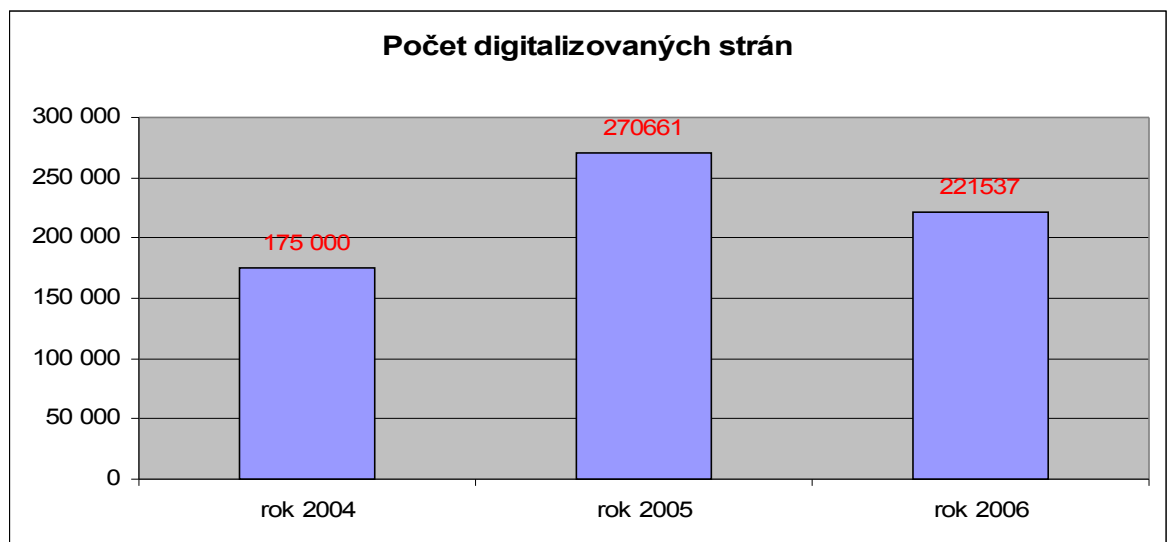
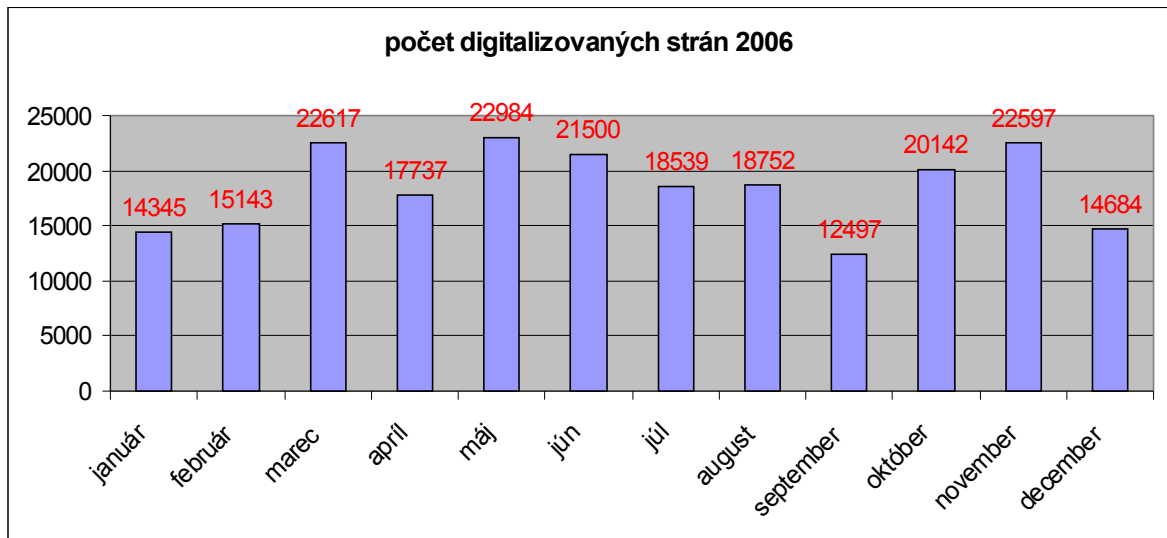
V septembri 2006 bol v spolupráci so Sekciou dokumentácie a tlačovým referátom navrhnutý nový vzhľad internetovej stránky ústavu www.upn.gov.sk. V spolupráci s riešiteľmi jednotlivých projektov boli údaje upravované do podoby v ktorej boli zverejňované. Jedná sa o nasledovné projekty: interaktívna mapa Slovenskej republiky 1939-1945, súpis Židov 1942, doplnenie registračných protokolov, zoznam objektových zväzkov I. Správy ZNB, tajné rozkazy ministrov vnútra a iné. Návštevnosť internetovej stránky predstavovala približne 500 návštevníkov denne. Výrazné zvýšenie návštev bolo zaznamenané v súvislosti s tragickou nehodou predsedu správnej rady Jána Langoša a v súvislosti so zverejnením tajných rozkazov ministrov vnútra ČSSR a objektových zväzkov rozviedky.

Návštevnosť www.upn.gov.sk v roku 2006

4. 2 Digitalizácia archívnych dokumentov

Dokumentačný systém ústavu bol v roku 2006 doplnený o 221537 zdigitalizovaných strán archívnych dokumentov. Z toho bolo 48494 strán mikrofišových dokumentov a 176078 strán papierových dokumentov. Bola urobená analýza externe digitalizovaných dokumentov (z českých archívov ministerstva vnútra), ktoré budú v roku 2007 importované do dokumentačného systému. Na základe projektovej dokumentácie zefektívnenia digitalizácie a v rámci finančných možností ÚPN sa začalo zo zmenou systému práce na digitalizačnom pracovisku. Išlo predovšetkým o urýchlenie digitalizácie. V roku 2006 boli v spolupráci s firmou Gradient Slovakia, ktorá dodávala ústavu softvérové vybavenie, vyšpecifikované zmeny v digitalizačnom softvéri, nutné pre zvýšenie rýchlosti a zefektívnenie pracoviska. Začali sme s upgradom digitalizačného softvéru, predbežne na jednom digitalizačnom pracovisku. Výsledky ukazujú že by mohlo ísť až o dvojnásobné zvýšenie rýchlosti digitalizácie. V minulom roku začal ústav vo vlastnej réžii vyvíjať softvér na kontrolu a spájanie jednotlivých strán digitalizovaných dokumentov do logických celkov.

Nakoľko vysokorychlostné skenery, používané na digitalizáciu archívnych dokumentov sú po záručnej lehote a pomaly dochádza k ich opotrebovaniu, bude musieť ústav pristúpiť k inovácii hardvérového vybavenia digitalizačného strediska. V súčasnosti sa ponúkajú dve riešenia tohto stavu: vysokorychlostné knižné skenery alebo kvalitné fotoaparáty s foto - zostavami.

4. 3 Správa IT systémov

Práca zahŕňala najmä bežnú administráciu serverov, počítačových staníc, sieťových prvkov a programového vybavenia. V rámci prípravy budovy na Námestí SNP 28 pre sťahovanie, bola v budove urobená sieťová kabeľáž, do miestnosti so

servermi bola zakúpená nová klimatizačná jednotka a nová telefónna ústredňa. Nakoľko ústav sídli v dvoch budovách, bolo nutné zabezpečiť on-line prepojenie medzi oboma budovami. V budove archívu bol zriadený ďalší koncový uzol siete Govnet. Tým bola medzi oboma budovami zabezpečená e-mailová komunikácia, prístup na intranet a internet a prístup do súborového servera. Sekcia informatiky zabezpečovala správu všetkých existujúcich systémov, ktorými sa v ústave pracovalo: registratúrny systém WinAsu, operačný systém, databázový systém, ekonomický softvér, OCR FineRider, web lustrátor a iné.

5. Archív Ústavu pamäti národa

Celoročný plán práce Sekcie Archívu Ústavu pamäti národa na rok 2006 nadväzoval na základné úlohy ústavu určené zákonom 553/2002 Z. z. V kalendárnom roku 2006 sa kontinuálne plnili čiastkové, začaté a nové úlohy na základe zavedenia projektového systému, ktorý nadväzoval na nový Štatút ústavu prijatý v júni 2006.

5. 1 Delimitácia dokumentov

Delimitácia archívnych fondov a dokumentov v roku 2006 prebiehala na základe podpísanej Dohody o vzájomnej spolupráci medzi Ústavom pamäti národa a Ministerstvom vnútra SR. Predmetom dohody bola delimitácia archívnych fondov a zbierok bezpečnostných zložiek štátu, ktoré vznikli činnosťou bývalého FMV a štátnych organizácií ním riadených a ich predchodcov uložených v Archívoch MV SR v Nitrianskej Strede a v Levoči. Podľa dohody mal ÚPN prevziať z dvoch archívov MV SR v 89 položkách archívne fondy do konca roka 2005.

Delimitácia archívnych fondov a zbierok z rezortných archívov MV SR sa však pre technické problémy predĺžila aj na minulý rok. Na základe dohody mal ÚPN z Archívu MV SR v Nitrianskej Strede prevziať 11 položiek. V skutočnosti 11 položiek po prehodnotení obsahu delimitačných protokolov tvorí 120 archívnych

fondov. Archívny materiál prevzatý z Nitrianskej Stredy tvorí spolu 5076 arch. škatúl, t. j. 558 bm (bežného metra). Súčasne s delimitáciou z Nitrianskej Stredy pristúpil ústav k plneniu dohody – k preberaniu archívnych fondov aj z Archívu MV SR v Levoči. Podľa dohody mal archív prevziať 83 položiek – archívnych fondov, čo v skutočnosti po prehodnotení preberacích protokolov tvorilo 423 archívnych fondov. Z Archívu MV SR v Levoči bolo uvedené množstvo archívneho materiálu prevzaté na štyrikrát. V roku 2006 sa uskutočnili dve delimitácie.

V súlade s citovanou dohodou bolo minulý rok pristúpené aj k preberaniu personálnych spisov bývalých príslušníkov ŠtB z Archívu MV SR v Nitrianskej Strede. V priebehu dvoch mesiacov na základe našej pôvodnej požiadavky na 3242 osôb nám bolo delimitovaných len 1605 (347 krabíc) personálnych spisov. K ostatným príslušníkom podľa vyjadrenia MV SR personálne spisy neboli k dispozícii. Počas roka 2006 Archív ÚPN v zmysle dvojstrannej dohody s MV SR z rezortných archívov v Nitrianskej Strede a v Levoči celkovo zaregistroval 13 prírastkov, čo fyzicky znamená 13 delimitácií. V rámci uvedeného množstva delimitácií Archív ÚPN prevzal 39 archívnych fondov, resp. zbierok, celkom 2 802 škatúl. Zoznam prevzatých archívnych fondov tvorí prílohu č. 1.

Ústav pamäti národa a jeho archív je okrem v zákone uvedených štátnych orgánov oprávnený prevziať aj iné dokumenty, resp. dokumentačný materiál vzťahujúci sa na činnosť bezpečnostných orgánov štátu a na dobu neslobody. Podľa písomného vyjadrenia Kancelárie Národnej rady SR z roku 2004 sme na jar 2005 pristúpili ku konkrétnym rokovaniam o prevedení zachovanej historickej knižnice Ústavu marxizmu-leninizmu ÚV KSS do majetku Ústavu pamäti národa. Po vyriešení majetkovo-právnych otázok a príprave preberacích protokolov zo strany Knižnice NR SR sme prijali ponuku na prevod celej knižnice do Archívu ÚPN. Po príprave knižničného fondu, čo predstavovalo viazanie kníh do balíkov, základné usporiadanie zbierky novín a časopisov podľa titulov a v rámci nich chronologicky, vyčlenenie multiplikátov a plesňou poškodených titulov podľa preberacieho protokolu (pôvodné vyradovacie zoznamy), bolo do archívu prevzatých 44062 knižničných jednotiek pochádzajúcich z obdobia od konca 19.

storočia až do roku 1989. Hodnota historickej knižnice je predovšetkým v neobmedzených možnostiach, ktoré ústav marxizmu-leninizmu mal. Časť historickej knižnice v rozsahu 5000 titulov bola mierne biologicky degradovaná, napadnutá plesňou. Po dohode so Slovenským národným archívom boli tieto tituly ošetrené vo vákuovej komore a až potom boli prevzaté do Archívu ÚPN. Samotné sťahovanie knižnice sa skončilo 2. 3. 2006. Sťahovanie prebehlo v 10 etapách. Knižničný fond tvoria štyri samostatné súbory: bibliografie, prohibita, periodická tlač, nezaradené tituly. Po dokončení delimitácie sa veľká pozornosť venovala usporiadaniu a inventarizovaniu jednotlivých súborov. V priebehu roka 2006 sa dokončil súpis bibliografií, prohibít a čiastočne aj periodickej tlače. Prvý súbor tvorí osobitnú časť bývalej knižnice marxizmu-leninizmu v ktorom je evidovaných 843 jednotlivín. Prohibita podobne ako bibliografie tvorili osobitnú časť bývalej knižnice. V súbore zakázanej literatúry je spolu zaevidovaných 3 414 jednotlivín, vydaných prevažne v západnej Európe. Súbor periodickej tlače tvoria domáce i zahraničné periodiká (noviny, časopisy) od druhej polovice 19. storočia až do roku 1989. Nezaradené tituly tvoria najpočetnejšiu časť prevzatej knižnice.

5. 2 Rekonštrukcia archívnych fondov

Profesia archivára zahŕňa v sebe špecializovanú všestrannú pracovnú schopnosť, ktorá vychádza z rešpektovania archívnej teórie, archivistiky, ako vednej disciplíny a má svoj predmet, metódu a cieľ. Pracovníci sekcie v prvom rade pracujú s organicky vzniknutými celkami – archívnymi fondmi, ktoré vznikli z činnosti bezpečnostných orgánov z obdobia 1939-1989, ktoré pôsobili na dnešnom území Slovenska. Tieto archívne fondy a dokumenty sa dostali podľa zákona o pamäti národa do majetku ústavu, ako súčasť národného kultúrneho dedičstva a sú predmetom klasifikácie, usporiadania, inventarizačných a katalogizačných prác a iných možností sprístupňovania.

Medzi prevzatými prírastkami Archívu ÚPN predstavuje osobitný súbor časť zachovanej registratúry jednotlivých útvarov ŠtB. Odstúpila ich SIS v druhom polroku 2005. Vyskartované archívne dokumenty, ktoré príslušníci ŠtB nestihli

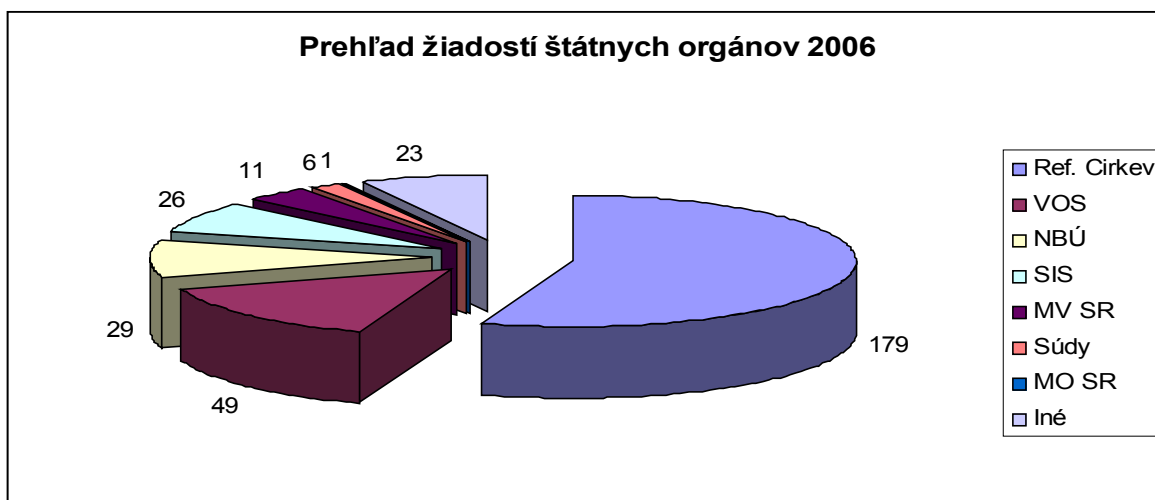
zničiť predstavujú mimoriadne cenný materiál s výnimočnou výpovednou hodnotou (viď priame výsledky rekonštrukcie). Materiál po jeho klasifikácii podľa pôvodcov bol ešte v roku 2005 čiastočne usporiadaný a zinventarizovaný. Výsledkom tejto odbornej činnosti archivárov bolo vytvorenie 21 dočasných inventárov, väčšina k archívnym fondom okresných oddelení ŠtB z obdobia 1954-1990. V minulom roku sa pristúpilo k usporiadaniu majoritnej časti dokumentov, nakoľko pracovníci SIS pri tvorbe preberacích protokolov vôbec nebrali ohľad na registratúrne usporiadanie a pôvod dokumentov. V roku 2006 archivári ústavu tieto prírastky postupne usporadúvali, triedili podľa útvarov, organizačnej štruktúry a pôvodnej spisovej manipulácie pôvodcu. Zoznam úplne, resp. v niektorých prípadoch čiastočne usporiadaných súborov tvorí prílohu č. 2.

5. 3 Služby verejnosti, spolupráca so štátnymi orgánmi

Na činnosť spracovania, sprístupňovania archívnych dokumentov nadväzuje ich využívanie. Pôsobenie archívu v oblasti využívania archívnych dokumentov tvorí rad činností, medzi ktoré sa zaraďuje informačná činnosť vo vzťahu k verejnosti, poskytovanie služieb bádateľom, výpožičná činnosť v rámci ústavu atď. Medzi spomenutými úlohami najdôležitejšiu predstavuje poskytovanie služieb bádateľom. Bádateľňa od 1. 2. 2005 slúži pre bádateľov z radov zamestnancov ústavu, ako aj vedeckej verejnosti. Bádateľské možnosti stanovené Bádateľským poriadkom Archívu ÚPN využíva čoraz viac interných a externých bádateľov. V minulom roku sme zaregistrovali 63 bádateľov a celkom 383 bádateľských návštev. Oproti roku 2005 je to viac ako 10% zvýšenie záujmu o bývalé tajné archívne materiály bezpečnostných orgánov štátu. Z tém, ktoré bádatelia študovali najviac vystupovala do popredia problematika XII. Správy ZNB, Zeman a spol., Československý exil po r. 1948 vo Francúzsku, ŠtB a Sionizmus, ŠtB a cirkev, Dejiny Jehovových svedkov, Evanjelická cirkev a. v. na Slovensku, Akcia VÍR, Dovozy zakázanej literatúry do ČSSR, Banderovci na Slovensku, Kardinál König, proces Vojtech Bošanský a spol., Plecho a spol., Čobrda a spol., Tunega a spol., Biela légia, Rehoľníci v 50. rokoch, Rehole a rehoľníčky v banskobystrickej diecéze, Politické procesy s tajnými vikármi, Odvlečenie

československých občanov NKVD do ZSSR, Študentské nepokoje v roku 1956, atď. Pracovníci Oddelenia bádateľne a knižnice poskytujú bádateľom konzultácie a pripravujú archívne dokumenty podľa platného bádateľského poriadku. Zamestnanci oddelenia vyhotovujú bádateľom pre ich študijné potreby aj študijné kópie, ktorých počet bol v roku 2006 497 listov. Počet vyhotovených kópií dokumentov mierne klesol, čo si vysvetľujeme možnosťou používania vlastných reprografických prístrojov bádateľov.

Podľa zákona o pamäti národa vykonáva Archív ÚPN činnosť sprístupňovania v dvoch rovinách. Ústav pamäti národa podľa dvojstranných dohôd poskytuje štátnym orgánom a organizáciám archívne dokumenty z činnosti Štátnej bezpečnosti na plnenie ich zákonom stanovených úloh (Národný bezpečnostný úrad, Slovenská informačná služba, Ministerstvo vnútra SR, Ministerstvo obrany SR, Vojenské obranné spravodajstvo).

Archív podľa poverenia štatutára túto činnosť vykonáva samostatne od ostatných organizačných zložiek od roku 2003. Celkový počet vybavených žiadostí doručených v roku 2006 do archívu ústavu predstavoval spolu 324 žiadostí právnických osôb. V roku 2006 okrem štátnych orgánov a organizácií archív vybavoval aj žiadosti Vyšetrovacieho výboru Reformovanej kresťanskej cirkvi na Slovensku. Uvedené žiadosti predstavovali vyše 50 % z celkového počtu.

V druhej polovici roku 2006 bola v archíve ústavu zistená absencia niekoľkých originálov archívnych dokumentov. Bolo pristúpené k prehľadaniu

archívnych, ako aj administratívnych priestorov ústavu. Po vyčerpaní všetkých možností Správna rada Ústavu pamäti národa podala podnet na Generálnu prokuratúru SR. V súvislosti so vzniknutou situáciou boli prijaté prísnejšie opatrenia, ktoré by mali v budúcnosti zamedziť vzniku podobného prípadu.

6. Sekcia evidencií

Sekcia evidencií vznikla v Ústave pamäti národa na základe organizačnej zmeny 1. 7. 2006 (ako projekt evidencií na úrovni sekcie). Z hľadiska štruktúry sa táto sekcia stala úplne novou, nakoľko si jej vznik vyžiadali zvyšujúce sa požiadavky so strany Sekcie archívu, Sekcie dokumentácií a Oddelenia sprístupňovania. Sekcia evidencií pracuje na projektoch, ktorých cieľom je prepísať, spracovať a analyzovať údaje a evidenčné záznamy z produkcie bezpečnostných zložiek štátu z obdobia 1939-1989.

Bezpečnostné a informačné služby si pri svojej práci systematicky vytvárajú evidencie z údajov, ktoré získavajú o objektoch svojich záujmov alebo vytvárajú z vlastnej činnosti. Rovnakým spôsobom postupujú politické polície totalitných režimov, ktoré pri svojej činnosti používajú formy a metódy práce spravodajských služieb. Evidencie o osobách a objektoch boli základnými pracovnými nástrojmi, ktoré používala a využívala štátna bezpečnosť v bývalom Československu, predovšetkým k represívnym akciám proti odporcom režimu. Štátna bezpečnosť systematicky zhromažďovala údaje, ktoré potom v kombinácii s policajnými metódami využívala k zastrášaniam a perzekúciám občanov.

Zachované evidencie po bývalej ŠtB a ďalších bezpečnostných zložkách rozhodného obdobia sú neúplné. Mnohé sa zachovali len zlomkovite, nakoľko potreba ich využitia podliehala času a aktuálnym potrebám. Ich aktualizovanie, vedenie a spracovávanie v priebehu doby (1948-1989) záviselo aj od technického pokroku. Niektoré údaje sa zachovali vo viacerých verziách (knižná, kartotečná, elektronická, atď.), iné vôbec.

Súčasné technické zázemie umožňuje Ústavu pamäti národa prevzaté evidencie, registre a evidenčné pomôcky po bývalej ŠtB a ďalších represívnych zložkách spracovať a zrekonštruovať tak, aby mohli byť využívané na plnenie úloh ústavu podľa zákona, pre potreby odbornej a laickej verejnosti. Ďalšou dôležitou úlohou Sekcie evidencií je vytvárať a spracovávať evidencie z údajov, ktoré obsahujú ústavom prevzaté materiály po ŠtB a ďalších bezpečnostných zložkách a súčasne ich doplniť údajmi o občanoch či udalostiach z iných informačných zdrojov – ide napríklad o údaje zo súdnych spisov, ktoré sú uložené v štátnych archívoch. Vytvorením takejto databázy údajov ústav umožní komplexnejší prehľad o činnosti totalitného režimu voči perzekvovaným občanom. V neposlednom rade je úlohou ústavu poukázať na skutočnosť, kto a akým spôsobom vytvoril podmienky a politické krytie pre činnosť represívnych zložiek.

Sekcia pracuje v systéme projektového riadenia, ktoré umožňuje efektívnejšie využívať odborné a technické kapacity ústavu. V druhom polroku 2006 riešila sekcia nasledovné projekty: Funkcionári ÚV KSČ a ÚV KSS, Register operatívnych zväzkov centrálneho II.S ZNB, Akcia 48.

6. 1 Funkcionári ÚV KSČ a ÚV KSS

Ihneď po ukončení 2. svetovej vojny sa komunistická strana v Československu začala pripravovať na prevzatie politickej moci. To sa jej podarilo vo februári 1948. Odvtedy až do konca roku 1989 bola komunistická strana v bývalom Československu *vedúcou silou spoločnosti*. To znamenalo, že ovládla nielen štát, ale i všetky oblasti spoločenského života. Nielen politiku vnútornú, zahraničnú či bezpečnostnú, ale tiež hospodárstvo, ekonomiku, kultúru, školstvo, šport, atď. Vytvorila totalitný režim komunistického typu.

Strana bola organizovaná prísne hierarchicky. Jej členovia volili na zjazdoch alebo konferenciách členov a kandidátov Ústredného výboru a členov a kandidátov kontrolných orgánov (naposledy Ústredná kontrolná a revízná komisia). Tí v rámci zjazdov zvolili členov a kandidátov predsedníctva Ústredného

výboru, tajomníkov a členov sekretariátu Ústredného výboru a *prvého muža* strany, ktorý bol od roku 1953 označovaný ako generálny či prvý tajomník. Členovia kontrolného orgánu strany zvolili svojho predsedu a podpredsedu. Pretože komunistická strana riadila celú spoločnosť i štát, stali sa jej orgány a funkcionári najmocnejšími osobami, ktoré organizovali a riadili činnosť všetkých štátnych orgánov i spoločenských organizácií. Každý zjazd hodnotil činnosť celej strany za obdobie od predchádzajúceho zjazdu, vytyčoval ciele do budúcnosti a volil členov orgánov strany na ďalšie obdobie, spravidla do najbližšieho zjazdu. Zjazdy komunistickej strany boli významnými štátnymi udalosťami, o ktorých intenzívne referovali propagandistické médiá.

Sekcia v roku 2006 dokončila zoznam funkcionárov ÚV KSC a ÚV KSS zvolených na zjazdoch Komunistickej strany Československa a Slovenska od roku 1945 do roku 1990. Podklady, z ktorých boli k tomuto projektu čerpané údaje, bola dobová stránica a verejná tlač (Život strany, Pravda). V druhej etape projektu budú zachytené personálne zmeny v období medzi zjazdmi. Ďalšie etapy budú zamerané na nižšie – krajské a okresné štruktúry komunistickej strany.

6. 2 Registre operatívnych zväzkov centrály II. S ZNB

Sekcia zdigitalizovala a prepísala registratúrne záznamy operatívnych zväzkov II. S ZNB a jej predchodcov (centrálnej správy kontrarozvedky, centrálné útvary Federálneho Ministerstva vnútra). Registračné protokoly viedol Štatisticko-evidenčný odbor vnútornej a organizačnej správy – SEO VOS FMV a pod Centrálu spadali útvary s celoštátnou pôsobnosťou. Prepísaných a verifikovaných bolo viac ako 66000 záznamov, ktoré boli usporiadané do databázovej podoby s možnosťou vyhľadávania podľa mena, priezviska, dátumu narodenia a správy ŠtB. Prepísané údaje boli usporiadané do štruktúry fonetickej kartotéky a odovzdané Sekcii informatiky pre umiestnenie na intranete. Databáza slúži pre účely pracovníkov na intranetovej stránke ústavu.

7. Dokumentácia

7. 1 Konferencie, prednášky, semináre doma a v zahraničí

Ústav pamäti národa zorganizoval v roku 2006 spolu 3 veľké konferencie, resp. semináre. V marci 2006 ústav zorganizoval kolokvium *Skrytá cirkev – vyrovnanie sa z minulosťou – odpor cirkvi proti totalite komunistickej moci*. Jedným z fenoménov doby neslobody bol vznik a činnosť skrytej, tajnej cirkvi, ktorá vznikla ako reakcia na likvidáciu základných občianskych práv a slobôd zo strany komunistického totalitného štátu. Popis fenoménu skrytej cirkvi a jej likvidácia patrila počas celého obdobia neslobody medzi hlavné úlohy represívnych orgánov totalitného štátu a pre mnohých aktivistov skrytej cirkvi mala tragické následky. Konferencia sa uskutočnila pri príležitosti výročia tragickej smrti pátra Přemysla Coufala.

V júni 2006 ústav zorganizoval medzinárodný seminár *Posledné a prvé slobodné (?) voľby 1946, 1990*. Za približne 50 rokov vlády totalitných režimov v sedemdesiatročnej histórii Československa sa niektoré z volebných zápasov zapísali do dejín výraznejšie ako iné. Seminár sa konal pri príležitosti 60. výročia posledných volieb pred komunistickým prevratom v Československu v roku 1948. Voľby v roku 1946 a v roku 1990 majú viacero spoločných prvkov, hlavnou a najzaujímavejšou je však otázka, ako sa volič vyrovnal s totalitou, ktorá ho nepochybne ovplyvnila v rokoch pred volebným aktom. Seminár slúžil na výmenu skúseností medzi vedeckými inštitúciami, ktoré sa na Slovensku venujú výskumu v oblasti histórie a politológie. Ako jeden z hlavných cieľov si vytýčil prispieť k občianskej angažovanosti vo veciach verejných a poukázať na nebezpečenstvá, ktoré na občiansku spoločnosť číhajú pri prechode od totality k demokracii.

Pri príležitosti 17. výročia nežnej revolúcie zorganizoval Ústav pamäti národa v novembri 2006 medzinárodný seminár *Pád a vyrovnanie sa s komunizmom – očakávanie, nádeje a realita*. V prednáškovej sále Auditórium v Univerzitnej knižnici prezentovali predstavitelia Ústavu pamäti národa a jeho

partnerských inštitúcií z Nemecka, Poľska, Maďarska a Českej republiky svoje skúsenosti, úspechy a nesplnené očakávania pri transformácii spoločnosti od totalitného zriadenia k demokracii, ako aj ich postavenie a úlohu v tomto procese. Z vystúpenia prednášajúcich zo všetkých štátov vyplynulo, že ciele komunizmu boli univerzálne a globálne – rozvrátenie a ovládnutie demokratického sveta. Je preto dôležité, aby v týchto krajinách existovali zmysluplne pracujúce a funkčné ústavy, ktoré sa budú venovať vyrovnaniu sa s komunistickým režimom. Marianne Birthlerová, federálny komisár pre dokumenty štátno-bezpečnostných služieb bývalej NDR, dokonca vyslovila názor, že by sa malo uvažovať o zriadení medzinárodnej inštitúcie s týmto cieľom. *„Dôsledné vyrovnanie sa s komunizmom, s obdobím neslobody, je veľmi dôležité, pretože je nevyhnutnou podmienkou politickej stability v súčasnosti a budúcnosti, ale aj nevyhnutnou podmienkou zmierenia, ktoré nie je možné bez znalosti plnej pravdy.“*

V spolupráci so spolkom Domov a švajčiarskou sekciou Spoločnosti pre vedu a umenie (ŠVU) boli v novembri 2006 uskutočnené 3 prednášky pre krajanov vo Švajčiarsku. Prvá prednáška sa uskutočnila v spolupráci so stálou misiou Českej republiky pri OSN v Ženeve. Ďalšie dve prednášky sa uskutočnili na univerzite v Bazileji v rámci historického seminára a v krajanom spolku Domov. Téma prednášok bola – maďarská revolúcia 1956 z pohľadu československej ŠtB. Pri stretnutiach z krajanmi rezonovala aj téma činnosti a postavenia Ústavu pamäti národa, problematika vyrovnania sa z minulosťou na Slovensku. Bola odprezentovaná monografia V čele ŠtB Pavla Žáčka a iné publikácie ústavu.

V prvej polovici roka 2006 absolvovali štyria pracovníci Ústavu pamäti národa sériu prednášok pre študentov odboru politológie na Filozofickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave. Už počas tejto série prednášok, ktorá sa uskutočnila v rámci predmetu Totalitné ideológie, vznikol záujem o ďalšiu vzájomnú spoluprácu, a to tak zo strany pracovníkov ústavu, ako aj zo strany vedúceho katedry politológie doc. PhDr. Milana Katuninca, PhD. Ďalšia spolupráca získala podobu povinne voliteľného predmetu *Dokumentácia zločinov komunizmu*, ktorý do osnov pre svojich študentov okrem katedry politológie

zaradila aj katedra sociológie.

Na predmete sa so svojimi prednáškami vystriedali desiaty pracovníci Ústavu pamäti národa. Cieľom predmetu bolo sprostredkovať študentom poznatky o fungovaní komunistického režimu, o formách násilia a ďalšieho porušovania československých zákonov i medzinárodných dohôd, ktoré páchal komunistický režim voči vlastnému obyvateľstvu i voči cudzincom. Študenti tiež získali základný prehľad o vzniku, postavení, úlohách a štruktúre Štátnej bezpečnosti. Informácie boli študentom podávané takpovediac z *prvej ruky*, pretože pracovníci ÚPN pri svojich prednáškach vychádzali zo svojho vlastného aktuálneho či nedávno ukončeného výskumu komunistického režimu z rokov 1948 - 1989.

Ústav pamäti národa v spolupráci s Nadáciou Konráda Adenauera (nadácia sa finančne podieľala na väčšine projektov, ktoré ústav minulý rok uskutočnil) pripravil v druhej polovici roka 2006 podobný cyklus prednášok aj pre stredné a vysoké školy. Cieľom prednášok bolo priniesť študentom (ale aj učiteľom) informácie o dejinách slovenského národa v rokoch 1939 – 1989, a tiež prezentovať nové poznatky a skúsenosti získané štúdiom materiálov po bezpečnostných zložkách z obdobia neslobody. Sedemnást' prednášok sa uskutočnilo na vysokých školách v Trnave, Bratislave, Levoči a Ružomberku, desať na stredných školách v Hlohovci, Komárne, Vrábl'och, Bratislave, Trnave, Lučenci, Rajci a Šahách. Zúčastnilo sa ich 1 126 študentov a učiteľov. Študentom boli odprezentované témy: Protižidovské opatrenia na Slovensku v rokoch 1939 – 1945, Ústredňa Štátnej bezpečnosti, Dokumentácia zločinov komunizmu, Tábory nútenej práce, Monster procesy, Likvidácia reholí a kláštorov, Ochrana štátnej hranice s Rakúskom, Agentúrna práca Štátnej bezpečnosti v zahraničí, Boj s vonkajším nepriateľom, Obete okupácie roku 1968, Cirkevná politika štátu po roku 1970, Sviečková manifestácia a Nežná revolúcia. Pri prednáške boli pracovníkmi ústavu každej inštitúcii (školským a univerzitným knižniciam) odovzdané resp. darované všetky publikácie, ktoré Ústav pamäti národa vydal. Prehľad uskutočnených prednášok je uvedený v prílohe č. 3. Súčasťou cyklu prednášok bola spolupráca s Metodicko-pedagogickým centrom v Bratislave, kde boli pre

učiteľov dejepisu pripravené prednášky, materiály a aktuálne informácie na doplnenie poznatkov do vyučovacieho procesu.

Ústav pamäti národa pripravuje z doteraz uskutočnených prednášok zborník, ktorý bude možné využívať ako metodickú pomôcku na školách pri výučbe dejepisu a histórie. Pracovníci Ústavu pamäti národa budú v prednáškovej činnosti pokračovať aj v roku 2007.

8. Publikačná činnosť

8. 1 Monografie

Začiatkom roka 2006 vydal Ústav pamäti národa v koedícii s českým vydavateľstvom Libri monografiu Milady Polišenskej *Čechoslováci v gulagu a československá diplomacia 1945-1953*. Autorka na základe dlhodobého štúdia našich a zahraničných archívov prináša doposiaľ neznámy pohľad na formálne úsilie (hlavne po roku 1948) o návrat násilne odvečených československých občanov z táborov v ZSSR. Text obsahuje vedľa všeobecných historických statí a popisu diplomatických rokovaní aj množstvo jednotlivých ľudských osudov. Kniha na vyše 500 stranách textu prináša hlavne štúdium diplomatickej a zahraničnopolitickej stránky sledovanej problematiky.

Druhou monografiou, ktorú v priebehu uplynulého roku Ústav pamäti národa vydal, bola 250 stranová monografia *V čele ŠtB* s podtitulom *Pád režimu v záznamoch dôstojníka tajnej polície*. Na základe stoviek strán originálnych materiálov Archívu ÚPN, hlavne Krajskej správy Štátnej bezpečnosti v Košiciach je v monografii zrekonštruovaný profesijný rast perspektívneho dôstojníka komunistickej tajnej polície Miroslava Chovanca od jeho referentskej činnosti na úseku tzv. ochrany ekonomiky (november 1972 – Košice) až po zástupcu náčelníka II. Správy ZNB – (apríl 1989 – Praha). V druhej, netypickej časti publikácie je faksimile Chovancovho autentického zošita, v ktorom zaznamenával informácie služobnej povahy v kľúčovom období novodobých dejín (od 2.11.1989

do 2.2.1990). Vďaka tejto časti môže odborná ale i laická verejnosť sledovať reakciu vedenia ŠtB na prudké zmeny vnútropolitckej situácie.

Tretou a poslednou monografiou vydanou ústavom v roku 2006 je monografia *Bernard Jaško a spol. - Odpor proti komunizmu v zbere národnej bezpečnosti*. Publikácia sa zaoberá utajeným monster procesom s príslušníkmi Zboru národnej bezpečnosti Bernardom Jaškom, Pavlom Kalinajom a ďalšími. Boli súdení za zločiny ohrozenia republiky a vyzvedačstva, pretože prostredníctvom Štefana Uhrína informovali biskupa Michala Buzalku o operáciách ŠtB namierených proti katolíckej cirkvi. Rozsudok Štátneho súdu v Bratislave z 9. novembra 1949 obsahoval 2 tresty smrti pre Jaška a Kalinaja, ostatných 20 osôb z vykonštruovanej skupiny odsúdili spolu na 93 rokov väzenia. Najvyšší súd oba rozsudky smrti potvrdil a tresty väzenia zvýšil spolu na 144 rokov.

8. 2 Zborník

Z medzinárodného odborného seminára *Posledné a prvé slobodné (?) voľby 1946, 1990* vydal na sklonku roku 2006 Ústav pamäti národa zborník. Prvá časť zborníka pozostáva z príspevkov historikov, ktorí analyzujú predvolebný zápas alebo ďalšie aspekty, ktoré k výsledkom volieb prispeli. V druhej časti sa nachádzajú spomienky pamätníkov. Od ich účasti si organizátori seminára sľubovali, že získajú konkrétne pohľady priamych aktérov na politické boje, na ktorých sa aktívne zúčastnili. Jedným zo zámerov zostavovateľov bolo aj otvoriť otázku prvých slobodných volieb po páde komunistckej totality. K tejto otázke bol venovaný samostatný blok.

8. 3 Časopis Pamäť národa

Ústav pamäti národa už tretí rok vydáva odborný historický časopis *Pamäť národa*. Časopis vychádza štvrťročne a má približne 100 strán. Zakúpenie tohto časopisu je možné na pultoch viacerých kníhkupectiev, alebo priamo v budove Ústavu pamäti národa. Podrobný rozpis jednotlivých čísiel vydaných v roku 2006

spolu s obsahom tvorí prílohu č. 4 správy o činnosti. Publikačnú činnosť pracovníkov ústavu dokumentuje nasledovná kapitola.

8. 4 Publikácie, tituly, články a štúdie pracovníkov ústavu

a) samostatne vydané tituly

Žáček, P.: V čele ŠtB. Pád režimu v záznamoch dôstojníka tajnej polície. ÚPN, Bratislava 2006, s. 260, edícia Monografie.

Palko, V.: Bernard Jaško a spol. Odpor proti komunizmu v zbore národnej bezpečnosti. ÚPN, Bratislava 2006, s. 136, edícia Monografie.

Medvecký, M.: Posledné a prvé slobodné (?) voľby 1946, 1990. ÚPN, Bratislava 2006, s. 267, edícia Zborníky.

b) tituly vydané v spolupráci

Polišenská, M.: Čechoslováci v Gulagu a československá diplomacia 1945-1953. Libri-ÚPN, Bratislava 2006, s. 510, edícia Monografie.

c) kapitoly v monografiách

Bumová, I.: Postoj ŠtB k emigrácii československých občanov v rokoch 1963-1983 s dôrazom na Západoslovenský kraj. In: Luther, D. a kol.: E/Migrácie a Slovensko, Zing Print, Bratislava 2006, s.41-74.

Bumová, I.: ŠtB a židovská mládež (na príklade Západoslovenského kraja v rokoch 1969-1980). In: Salner, P. a kol.: Židovská komunita po roku 1945. Zing Print, Bratislava 2006, s. 67-100.

Morbacher, L.: Slovensko-rakúska hranica. In: Jílek, T.-Jílková A. a kol.: Železná opona. Československá státní hranice od Jáchymova po Bratislavu 1948-1989. Baset, Praha 2006.

Ondriaš, J.-Fiamová, M.: Reciprocal Relations between the Jewish Minority and the Majority of Inhabitants in Zlate Moravce. In: Profantová, Z.: The small History

of great Evants in Czechoslovakia after 1948, 1968 and 1989. Veda, Bratislava 2006, s. 91-108.

Sivoš, J.: The Labour Camp Novaky in 1945-1949. In.: Profantová, Z.: The small History of great Evants in Czechoslovakia after 1948, 1968 and 1989. Veda, Bratislava 2006, s. 108-123.

d) vedecké štúdie a odborné články

Medvecký, M.: Ústredňa štátnej bezpečnosti a prípravy Slovenského národného povstania. In: Slovenská republika 1939 – 1945 očami mladých historikov 5. Slovenská republika medzi Povstaním a zánikom. Banská Bystrica 2006, s. 54 – 62.

Medvecký, M.: Spomienky sudkyne a odbojárky Dr. Zdenky Fenclovej. In: Posledné a prvé slobodné (?) voľby 1946, 1990. Zost.: Medvecký, M., ÚPN, Bratislava 2006, s. 167 – 218.

Klobučník, M.: Kolakovičova aféra a pravda o nej. In: Moderný evanjelizátor 20. storočia profesor Kolakovič a jeho žiak Anton Neuwirth. SAV, Bratislava 2006, s. 31 - 78.

Sivoš, J.: Systém prevýchovy v pracovnom tábore v Novákoch (1945 – 1951). In: Historický zborník 16, 1-2/2006, s. 57 - 68.

Bukovszky, L.: Štátna bezpečnosť a maďarská revolúcia roku 1956. In: Maďarská revolúcia roku 1956 a Slovensko. Fórum Inštitút, Bratislava 2006, s. 76-81.

e) Populárno-náučné články

Medvecký, M.: Kauza – Suckého protokoly. In: Historická revue 6/2006.

Bumová, I.: Diverzifikácia ako faktor formovania identity. In: Slovenský národopis 4/2006.

Klobučník, M.: Slovenská ŠtB na začiatku 50 rokov. In: Domino fórum, 6/2006.

Klobučník, M.: Špión alebo dobrodruh odboja (M. Fabok). In: Domino fórum, 36/2006.

Klobučník, M.: Smutný príbeh (v) katolíckej cirkvi (J. A. Schmiester). In: Domino fórum, 51 – 52/ 2006.

Morbacher, L.: O našej minulosti, ŠtB, zmierení a odpúšťaní, In. SME, 26.9.2006.

Ondriaš, J.: Židovský večer. In: Tekovské noviny, XVI/2, 1.2.2006.

Ondriaš, J.: Židovské cintoríny v Zlatých Moravciach I. In: Tekovské noviny XVI/2, 1.2.2006.

Ondriaš, J.: Židovské cintoríny v Zlatých Moravciach II. In: Tekovské noviny, XVI/1, 1.2.2006.

Klobučník, M.: Život a dielo Ing. Pavla Martinického. In: Naše svedectvo 3/2005, KPVS, Bratislava.

9. Prehľad projektov a čiastkových úloh

9. 1 Funkcionári KSČ a KSS

Ústav pamäti národa v roku 2006 dokončili zoznam funkcionárov ÚV KSČ a ÚV KSS zvolených na zjazdoch Komunistickej strany Československa a Slovenska od roku 1945 do roku 1990. Podklad, z ktorého sa čerpali údaje k tomuto projektu slúžila dobová stranícka a verejná tlač (Život strany, Pravda). Prepísaných, spracovaných a verifikovaných bolo viac ako 3700 mien. Usporiadané boli do databázovej štruktúry pre možnosť vyhľadávania podľa mena, priezviska a jednotlivých zjazdov. Zoznam funkcionárov a prehľad zjazdov bol zverejnený na internetovej stránke ústavu. V druhej etape projektu budú zachytené personálne zmeny v období medzi jednotlivými zjazdmi. Ďalšie etapy budú zamerané na nižšie – krajské a okresné štruktúry komunistickej strany.

9. 2 Registre vzázkov centrály ŠtB (II. S ZNB)

Pracovníci ústavu zdigitalizovali a prepísali registratúrne záznamy operatívnych vzázkov II. S ZNB a jej predchodcov (centrálnej správy kontrarozvedky, centrálné útvary Federálneho Ministerstva vnútra). Registračné protokoly viedol Štatisticko evidenčný odbor vnútornej a organizačnej správy –

SEO VOS a pod Centrálu spadali útvary s celoštátnou pôsobnosťou. Prepísaných a verifikovaných bolo viac ako 66000 záznamov, ktoré boli usporiadané do databázovej podoby s možnosťou vyhľadávania podľa mena, priezviska, dátumu narodenia a správy ŠtB. Prepísané údaje boli usporiadané do štruktúry fonetickej kartotéky a odovzdané Sekcii informatiky pre umiestnenie na intranete. Databáza slúži pre účely pracovníkov na intranetovej stránke ústavu.

9. 3 Tajné rozkazy ministrov vnútra 1948-1989

Rozkazy boli najvyšším riadiacim aktom komunistického bezpečnostného rezortu a išlo o záväzné pokyny či nariadenia určené podriadeným organizačným celkom, prípadne konkrétnym príslušníkom Štátnej a Verejnej bezpečnosti (Zboru národnej bezpečnosti), Pohraničnej a Vnútornej stráže, Správy nápravnej výchovy, vojakom i dôstojníkom vojsk ministerstva vnútra, prípadne slúžiacim v útvare Vojenskej kontrarozviedky a v neposlednej rade i civilným zamestnancom ministerstva vnútra.

Rozkazy sú venované pestrej škále tém – od ideologicky motivovaných zo začiatku päťdesiatych rokov minulého storočia, cez smernice o agentúrne operatívnej činnosti až po organizačné rozkazy jednotlivých súčastí riadených ministerstvom vnútra (napríklad správy kontrarozviedky v Bratislave – XII. S-ZNB, správy sledovania, správy vyšetovania ŠtB, ale i kádrovej správy FMV). Medzi čitateľsky najzaujímavejšie patrí: tajný rozkaz ministra národnej obrany o použití telesného násillia pri výsluchoch (1951), rozkaz ministra vnútra o zabezpečení opatrenia k zaisteniu verejného poriadku pri MS v ľadovom hokeji (1972) či rozkaz ministra vnútra o agentúrno-operatívnom rozpracovaní rádia Slobodná Európa (1955). Niektoré z organizačných rozkazov už boli publikované v edícii Dokumenty pod názvom Nástroj triedneho štátu. Spolu bolo na internetovej stránke ústavu zverejnených 132 tajných rozkazov, spolu s menami ministrov vnútra od roku 1945 do roku 1990.

9. 4 Objektové zväzky I. správy ZNB

Na základe § 19 Zákona č.553/2002 Z. z. o pamäti národa, Ústav pamäti národa na internetovej stránke zverejnil prvú časť prehľadu objektových zväzkov Hlavnej správy rozviedky Zboru národnej bezpečnosti (I. správa), evidovaných od roku 1953 do 31. 12. 1989 a uložených v archíve Ústavu pamäti národa. Zväzky I. správy prevzal Ústav pamäti národa bez evidenčných pomôcok. Zverejnený prehľad je čiastkovým výstupom projektu, ktorého cieľom je podrobné popísanie zväzkovej agendy I. správy ZNB. Prehľad objektových zväzkov zahŕňa registračné číslo zväzku, názov – pôvodný názov pod ktorým bol daný zväzok zavedený a evidovaný príslušným odborom I. správy, krycí názov zväzku (v prípade, že bol uvedený) a dobu jeho trvania, teda časové rozpätie od jeho zavedenia až po uloženie do archívu a stručný prehľad obsahu jednotlivých zväzkov. V prípade, že kolonka *ukončenie* neobsahuje časový údaj, zväzok nebol k 15.2.1990 (zrušenie ŠtB) ukončený. V objektových zväzkoch I. Správy Štátna bezpečnosť zhromažďovala informácie na zahraničné inštitúcie (politické strany, štátne úrady, armádne centrá, vedecké inštitúcie, rôzne emigrantské a cirkevné organizácie, atď.), alebo na osoby, ktoré boli zdrojom hľadaných informácií. Zmyslom bol operatívny prienik agentúrnej siete komunistickej rozviedky do týchto objektov s cieľom získať materiál v rámci stanovených úloh. V súčasnosti je zverejnených asi 600 zväzkov, pričom približne rovnaký počet sa spracováva a bude v roku 2007 tiež zverejnený.

9. 5 Súpis Židov 1942

Vo februári 1942, v období prípravy deportácií Židov zo Slovenska, nariadilo Ministerstvo vnútra uskutočnenie súpisu Židov zdržujúcich sa na území Slovenskej republiky. Realizáciou súpisu Židov boli poverené Obvodné /obecné/ notárske úrady (v Bratislave Policajné riaditeľstvo). Osoby podliehajúce súpisu Židov mali byť podľa presných inštrukcií zapísané do zoznamov A, B a C. Pri realizácii súpisu došlo zo strany úradov k mnohým pochybeniam (napr. duplicitné uvádzanie osôb, chybné prepisy mien a pod.). Napriek tomu patrí súpis Židov z roku 1942 k

najdôležitejším dokumentom s informáciami o obetiach holokaustu na Slovensku. Ústav pamäti národa pracoval s elektronickou databázou vychádzajúcou z originálnych hárkov súpisu Židov z roku 1942. Celkový počet záznamov (osôb) po odstránení duplícít predstavoval číslo 80401. Súpis je zverejnený na stránke ústavu spolu s územnosprávnym členením Slovenskej republiky z roku 1942. Súpis Židov z roku 1942 je druhým výstupom ústavu v rámci projektu Osudy slovenských Židov 1939-1945. Prvým bolo zverejnenie likvidácií židovských podnikov. Nasledovať by mali spracované údaje o deportáciách a perzekúcie Židov v majetkovej oblasti – arizácie.

9. 6 Správa kontrarozviedky v Bratislave - XII. Správa ZNB

Správa kontrarozviedky v Bratislave bola útvarom Zboru národnej bezpečnosti, zložky Štátnej bezpečnosti. Ako výkonný útvar Federálneho ministerstva vnútra mala zabezpečovať, vykonávať a organizovať kontrarozviedne opatrenia v určených problematikách a objektoch federálneho charakteru, nachádzajúcich sa na území Slovenskej socialistickej republiky. Správa kontrarozviedky v Bratislave vznikla na základe rozkazu ministra vnútra ČSSR č. 15 z 20. mája 1974 v rámci reorganizácie centrálnych útvarov československej kontrarozviedky. Bola podriadená 1. námestníkovi ministra vnútra ČSSR. Len v rokoch 1985 až 1988 podliehala priamo ministrovi vnútra Vratislavovi Vajnarovi. Projekt, na ktorom sa pracovalo takmer dva roky, predstavuje zrekonštruovanú organizačnú štruktúru XII. správy, personálne obsadenie a konkrétnu činnosť jednotlivých útvarov. Informácie o osobách, ktoré tu pracovali (jedná sa o približne 760 príslušníkov štátnej bezpečnosti) boli zrekonštruované z personálnych spisov príslušníkov ŠtB, personálnych evidenčných materiálov a kádrových rozkazov ministra vnútra ČSSR, 1. námestníka MV ČSSR a náčelníka XII. S ZNB. Databáza údajov o jednotlivých osobách obsahuje meno, priezvisko, dátum narodenia, hodnosť, dátum nástupu do zložky ŠtB, odchodu, povýšenia, absolvované školy atď. Výsledky projektu budú na jar 2007 zverejnené na internetovej stránke Ústavu pamäti národa.

9. 7 Archívne fondy ÚPN– klasifikačná schéma

V roku 2006 bol dokončený projekt klasifikácie archívnych fondov v Ústave pamäti národa. Cieľom tohto projektu bolo sprístupniť verejnosti zoznam archívnych fondov a ich pomôcok (inventárov) v Archíve ÚPN v elektronickej forme na internetovej stránke ústavu a v elektronickej forme v bádateľni. Po vypracovaní klasifikačnej schémy archívnych fondov sa jednotlivé archívne fondy priradili do schémy spolu s inventármi a pomôckami. Bádateľom tým bude daná možnosť listovať v týchto pomôckach a cez webovú stránku budú mať sprístupnené základné informácie o archívnych fondoch a jednotlivých inventárnych jednotkách. Ako jedinečný projekt tohto typu na Slovensku by mal prispieť k lepšej informovanosti verejnosti o období neslobody. Projekt bol dokončený na konci roka 2006. K zverejneniu databázy príde v prvej polovici roku 2007.

9. 8 Holokaust na južnom Slovensku

Táto úloha predstavuje súčasť projektu Osudy slovenských Židov v rokoch 1939-1945. V roku 2006 sa na základe vypracovaného projektu uskutočnila prvá etapa bádania v uvedenej problematike, holokaustu na území južného Slovenska, ktoré bolo na základe Viedenskej arbitráže pričlenené k Maďarskému kráľovstvu. K danej problematike bol začatý výskum v Štátnom archíve v Nitre so sídlom v Ivánke pri Nitre vo fonde Komárňanskej župy 1938-1945. V priebehu 4 týždňov boli postupne prezreté časti archívneho fondu:

1. Dôverné písomnosti hlavného župana – 1939-1944; 11 krabíc.
2. Administratívne písomnosti hlavného župana – 1939-1945; 64 krabíc
3. Dôverné písomnosti podžupana – 1939-1944; 3 krabice
4. Administratívne písomnosti podžupana - 1939-1940; 114 krabíc

Výskum bol zameraný na protižidovské opatrenia Maďarského štátu počas rokov 1939-1945 a na samotné dôsledky holokaustu v rámci Komárňanskej župy. Napriek niekoľkým skutočnostiam, ktoré sťažovali prácu v archíve: neusporiadanosť fondu, pôvodné ukladanie spisov, fyzické degradačné prvky atď.

sa podarilo splniť vytýčený cieľ, čo sa týka množstva prezretého archívneho materiálu – 192 krabíc. Prvú etapu pôvodného projektu o dokumentácii protižidovských opatrení a holokaustu na pričlenených územiach južného Slovenska k Maďarsku v roku 1938 plánuje ústav dokončiť v roku 2007. V druhej etape výskumu sa bude pokračovať v roku 2007 v archívnom fonde Tekovská župa 1938-1945.

9. 9 Evakuácia a utečenectvo na južnom Slovensku pred skončením II. svetovej vojny (1944-1945)

Cieľom tejto úlohy je zmapovať a zdokumentovať pohyb civilného obyvateľstva pred skončením druhej svetovej vojny. V dôsledku ofenzívy Červenej armády v roku 1944 sa začal nával väčšieho množstva civilných utečencov a vysídlených civilných obyvateľov z oblasti vojenských operácií, ktorí sa dostali na dnešné územie juhozápadného Slovenska. Úloha je naplánovaná na sedem kontrolovateľných etáp. Za rok 2006 sa pracovníci Sekcie archívu čiastočne venovali piatim. Bolo dokončené zmapovanie archívnych prameňov k danému projektu v archívoch na Slovensku. Ostatné etapy sú v štádiu riešenia. Databáza, evidencia postihnutých (evakuovaných) osôb zatiaľ tvorí 6800 mien. Plnenie tejto úlohy vyžaduje vedecké bádanie archívnych fondov mimo Archívu ústavu.

9. 10 Organizačná štruktúra a personálne obsadenie VKR na Slovensku v rokoch 1968-1989

Hlavným cieľom úlohy je na základe spracovaných archívnych dokumentov z činnosti jednotlivých zložiek vojenskej kontrarozvedky (VKR) uložených v Archíve ÚPN, zverejniť čo najúplnejšiu databázu príslušníkov VKR na Slovensku, jej organizačnú štruktúru, zoznamy spolupracujúcich so zložkami VKR a prenasledovaných osôb. V priebehu roka 2006 bolo dokončené zmapovanie archívnych dokumentov, prameňov využiteľných pri riešení úlohy a prišlo sa k tvorbe registra personálneho obsadenia zložiek VKR v rokoch 1968-1989 na základe personálnych rozkazov. Databáza obsahuje 390 príslušníkov a 7903

záznamov. Na základe zachovaných registrov tajných spolupracovníkov VKR na Slovensku sa začala tvorba elektronických databáz. Dokončenie tejto úlohy je plánované v prvom polroku 2007 a jej výsledky budú zverejnené na internetovej stránke.

9. 11 Zoznam odvečených osôb do gulagov v SSSR

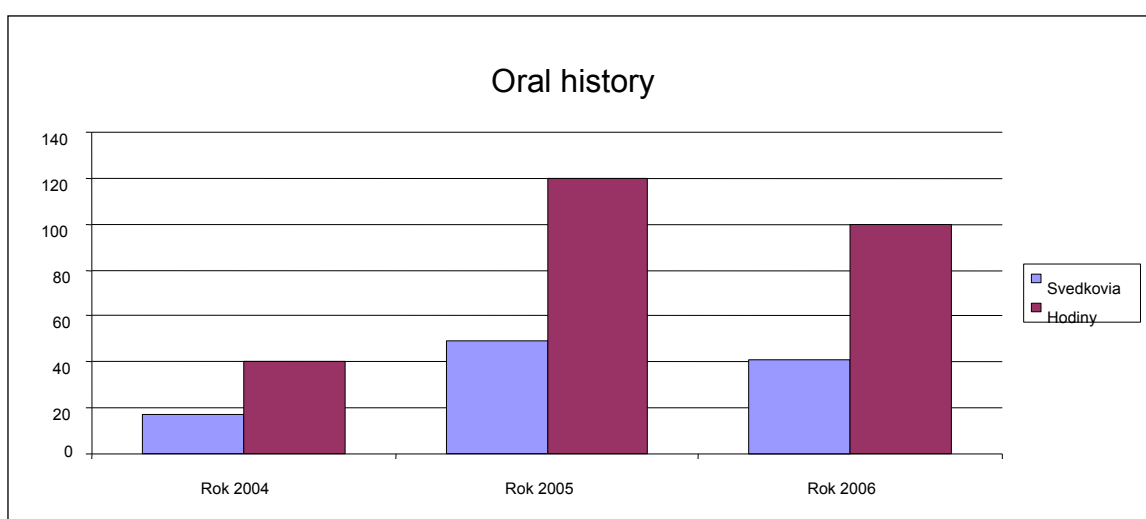
Milada Polišíenská, autorka monografie Čechoslováci v gulagu a česko-slovenská diplomacia 1945-1953 poskytla ústavu zoznam 7422 osôb (pri väčšine z nich z odkazom na konkrétny archívny prameň) odvečených československých občanov, predovšetkým Slovákov, ale často aj občanov ruského, rusínskeho a ukrajinského pôvodu. Zoznam je prístupný na internetovej stránke ústavu.

10. Oral history

Jednou z úloh Ústavu pamäti národa je poskytovať verejnosti výsledky svojej činnosti, hlavne zverejňovať a sprístupňovať informácie o dobe neslobody 1939-1989 (viď § 8 ods. 1 písm. h/ Zákona č. 553/2002 Z. z. o pamäti národa). Úlohou Referátu oral history je zviditeľňovať konkrétne ľudské osudy, ktoré sa stali obeťou totality. Uskutočňuje sa to prostredníctvom výroby a spracovania videozáznamov, ktoré majú slúžiť pre účely bádateľov, študentov, pedagógov a producentov dokumentárnych filmov.

V roku 2006 bolo v rámci projektu oral history nakrútených 41 svedkov z obdobia totality. Nakrútený materiál v približnej dĺžke cca 100 hodín obsahuje výpovede svedkov, ktorí sa stali obeťami nacistického a komunistického režimu. Svedkovia v prevažnej miere pochádzali z východného Slovenska, čo si vyžadovalo zvýšené nároky na nakrúcanie spojené so šiestimi služobnými cestami. Od septembra 2006 boli služobné cesty z ekonomických dôvodov pozastavené. Od tohto času bolo nakrúcanie svedkov obmedzené iba na Bratislavský región a blízke okolie.

Okrem samotného nakrúcania svedkov, produkčná činnosť oral history pozostávala z prípravy a post produkcie natočeného materiálu. Nakrúcania sa zúčastnili v prevažnej miere referenti oddelenia sprístupňovania. Post produkcia zahŕňala archiváciu nakrúteného materiálu, jeho registráciu v našej databáze a digitalizáciu výpovedí na DVD nosičoch. Prehľadné využívanie nakrúteného materiálu umožňuje podrobná databáza svedkov oral history, ktorá je pravidelne aktualizovaná. DVD nosiče si v roku 2006 zapožičalo viac ako 40 záujemcov o danú problematiku.

V júni 2006 referát v rámci výstavy - Fórum pedagogiky 2006 pripravil 6 krátkych ukážok z výpovedí svedkov doby neslobody v DVD formáte ako prezentačný materiál. Okrem toho bol pripravený 30 minútový zostrih výpovede kapucína Tomáša Konca pre účely prednášok na stredných a vysokých školách. Internetová stránka ústavu bola doplnená výpoveďami šiestich svedkov z obdobia vojnového štátu a šiestimi krátkymi ukážkami z prenasledovania komunistickým režimom. V rámci projektu oral history sa príležitostne dopĺňa filmová databáza filmami v DVD formáte, ktoré korešpondujú s poslaním ÚPN a v tomto čase sa vysielajú na obrazovkách slovenských televízií.

Pri príležitosti 17. novembra referát autorsky pripravil 30-minútový strihový dokument s názvom *Spomienky na November 89*. Výroba dokumentu presahovala jeden mesiac a celý projekt bol realizovaný z vlastných zdrojov. Filmový dokument

mal premiéru na medzinárodnej konferencii 16. 11. 2006 usporiadanej Ústavom pamäti národa pri príležitosti výročia nežnej revolúcie. Nízkorozpočtový dokument má slúžiť prednášateľom ústavu na stredných a vysokých školách.

Produkčná činnosť oral history technicky zabezpečovala výrobu dokumentárnych filmov pod vedením Kristíny Vlachovej. Činnosť zahŕňala odbornú spoluprácu pri zabezpečovaní veľkého počtu projekcií alebo kopírovania a výrobu DVD nosičov. Bolo napálených viac ako 50 DVD nosičov a 30 VHS kaziet. Pre tieto účely referát poskytoval filmovú strižňu, pod dozorom odborného asistenta.

V rámci pracoviska prebieha tiež digitalizácia a následná registrácia 16 mm filmov. V roku 2006 bolo digitalizovaných 84 filmov (16 mm), ktorými disponuje Archív Ústavu pamäti národa. Uvedené filmy sú uložené na nosičoch DVCAM a je k nim vytvorená databáza, ktorá sa skladá z obsahu a timecodov jednotlivých filmov. Filmy je ešte nutné napáliť na DVD a ich evidencia bude v krátkom čase zverejnená na internetovej stránke ústavu. Takto upravené filmy budú k dispozícii na použitie do dokumentárnych filmov a na ilustračné záznamy nielen pre Ústav pamäti národa, ale aj pre odbornú verejnosť, dokumentaristov a televízie.

Produkčná činnosť v sebe zahŕňa kopírovanie a digitalizáciu video formátov pre bádateľov ÚPN, ktorých činnosť je úzko prepojená s činnosťou oral history. Príležitostne každý rok je skopírovaných cca 100 DVD nosičov. Nakoľko prenosová videotechnika je v permanentnej prevádzke, vyžaduje si profesionálnu starostlivosť a dostatočnú pozornosť.

11. Tvorba cyklu dokumentárnych filmov

V roku 2006 boli v Ústave pamäti národa v rámci tvorby dokumentárnych filmov natočené 4 dokumenty: *Voľne žijúca mládež*, *Spomienky na November 1989*, *Jáchymovské peklo* a *Hranice*.

Dokumentárny film *Voľne žijúca mládež* sa venuje problematike punk

rockového hnutia, hudobnej skupine Zóna A a spevákovi tejto skupiny Petrovi Schrédlovi, ktorý je v registračných protokoloch krajských správ ŠtB zverejnených Ústavom pamäti národa vedený ako Agent. Film prezentuje problémy a konflikty hudobnej skupiny s bývalou štátnou bezpečnosťou, problémy s vystúpeniami, ako aj komentár spolupráce speváka so štátnou bezpečnosťou.

Dokumentárny film *Spomienky na November 1989* vznikol pri príležitosti výročia nežnej revolúcie a z dôvodu konania medzinárodnej konferencie *Pád a vyrovnanie sa s komunizmom – očakávanie, nádej a realita*, kde bol premietnutý. Film obsahuje svedecké výpovede bývalých politických väzňov o komunistickom režime, svojom životnom osude a vnímaní zmien v novembri 1989. Svedecké výpovede (zobierané v rámci oral history) sú dopĺňané dobovými zábermi na námestia v Prahe a Bratislave, vtedajšie spravodajstvo, rokovanie ÚV KSČ a okrúhle stoly.

Film *Jáchymovské peklo* prezentuje osudy politických väzňov, odsúdených vo vykonštruovaných politických procesoch, ktorý si svoj trest museli odpykávať ťažbou uránovej rudy v jáchymovských baniach. V neľudských podmienkach, deň čo deň museli ťažiť rádioaktívnu rudu bez náležitých hygienických a ochranných prostriedkov.

Film *Hranice* dokumentuje príbeh osôb, ktoré sa útekem cez tzv. zelenú hranicu (južná Morava na rakúskych hraniciach) snažili vyslobodiť sa z područia komunistickej diktatúry. Na filmy *Jáchymovské peklo* a *Hranice* získal Ústav pamäti národa prostredníctvom nadácie Ústavu pamäti národa finančné prostriedky z Ministerstva kultúry SR vo výške 400 000 Sk (200 000 Sk pre každý film). Okrem uvedených filmov je pred dokončením dokumentárny film *Nižňanský*.

Ústav pamäti národa sa podieľal aj na tvorbe dokumentárnych filmov z produkcie Slovenskej televízie. V roku 2006 boli takto natočené 3 filmy. *Pútnické miesto – Levoča* o najväčšom pútnickom mieste na Slovensku, o perzekúcií a prenasledovaní kňazov pôsobiacich počas komunizmu v Levoči a o snahe KSS a

ŠtB zrušiť konanie každoročných púti. Film *Čakalo ich peklo* hovorí o prenasledovaní a väznení dôstojníkov v československej armáde, ktoré nastalo po roku 1948. Týkalo sa predovšetkým vojakov, pôsobiacich počas II. sv. vojny na západnom fronte. Film *Na švédskom vale*, ktorý je situovaný do obdobia povojnového Československa, keď istý *agilný* jednotlivec – dôstojník inicioval povraždenie mužov, žien a detí (viac ako 150 obetí) nemeckej národnosti.

Prílohy

I. Zoznam prevzatých archívnych fondov do Archívu Ústavu pamäti národa v roku 2006

1. Personálne spisy bývalých príslušníkov ŠtB (ZNB)
2. KS ZNB Bratislava, R 012 (1945-1979)
3. OO MV O-VB Bratislava – vidiek, R 2 (1951-1979)
4. OO MV O-VB Malacky, R 2/1 (1949-1964)
5. OO MV O-VB Pezinok, R 2/3 (1950-1961)
6. OO MV O-VB Senec, R 2/5 (1953-1965)
7. OO MV O-VB Dunajská Streda, R 3 (1950-1978)
8. OO MV O-VB Veľký Meder, R 3/1 (1952-1960)
9. OO MV O-VB Šamorín, R 3/2 (1951-1960)
10. OO MV O-VB Galanta, R 4 (1947-1978)
11. OO MV O-VB Sered', R 4/1 (1951-1964)
12. OO MV O-VB Šaľa, R 4/2 (1951-1960)
13. OO MV O-VB Komárno, R 5 (1950-1978)
14. OO MV O-VB Hurbanovo, R 5/1 (1954-1960)
15. OO MV O-VB Levice, R 6 (1945-1979)
16. OO MV O-VB Šahy, R 6/1 (1951-1960)
17. OO MV O-VB Želiezovce, R 6/2 (1945-1960)
18. XII. Správa FMV (1951-1990)
19. IV. Odbor KS ZNB S - ŠtB BB (1979-1990)
20. OO MV O-VB Nitra, R 7 (1945-1982)
21. MO MV O-VB Nitra, R 7/1 (1954-1958)
22. OO MV O-VB Vráble, R 7/2 (1952-1960)
23. OO MV O-VB Zlaté Moravce, R 7/3 (1945-1960)
24. OO MV O-VB Nové Zámky, R 8 (1938-1978)
25. OO MV O-VB Štúrovo, R 8/2 (1950-1960)
26. OO MV O-VB Šurany, R 8/3 (1953-1960)
27. OO MV O-VB Senica, R 9 (1945-1979)

28. OO MV O-VB Myjava, R 9/1 (1945-1960)
29. OO MV O-VB Skalica, R 9/2 (1945-1960)
30. OO MV O-VB Topoľčany, R 10 (1945-1978)
31. OO MV O-VB Bánovce n/Bebravou, R 10/1 (1945-1960)
32. OO MV O-VB Partizánske, R 10/2 (1952-1960)
33. OO MV O-VB Trenčín, R 11 (1946-1978)
34. OO MV O-VB Nové Mesto n/Váhom, R 11/1 (1949-1973)
35. OO MV O-VB Trnava, R 12 (1945-1978)
36. OO MV O-VB Hlohovec, R 12/1 (1945-1960)
37. OO MV O-VB Piešťany, R 12/2 (1951-1960)
38. VŠ ZNB fakulta OŠH Holešov (1973-1990)
39. VŠ ZNB fakulta Vyšetrovania Bratislava (1976-1990)

II. Prehľad usporiadaných archívnych súborov v roku 2006

Číslo	Fond	Krabice	Popis
XII. Správa ZNB			
1	ZFP	10	Usporiadané, zakrabicované
Správa ZNB hl. mesta Bratislavy a Západoslovenského kraja S-ŠtB			
1	III. odbor	160	Usporiadané, zakrabicované
2	AOA (VO)	20	Usporiadané, zakrabicované
3	AN	32	Usporiadané, zakrabicované
4	Náčelník S-ŠtB	16	Usporiadané, zakrabicované
5	Zväzková agenda	45	+ ďalší rozsyp cca 1/2
6	Organizačný a operačný odbor	2	Usporiadané, zakrabicované
Krajská správa ZNB S-ŠtB Banská Bystrica			
1	I. odbor	1 bm	Odspinkované, nové obaly
2	III. odbor	50	Usporiadané, zakrabicované
3	VO	50	Usporiadané, zakrabicované
4	AOA (VO)	44	Usporiadané, zakrabicované
5	ŠEO	62	Usporiadané, zakrabicované
Odbor VKR VVO Trenčín			
1	KR a DR	15	Katalogizované, databáza 68 000 buniek, 2000 strán
2	Spisy	10	Usporiadané, zakrabicované
OVKR VÚ 4424 Topoľčany			
1	Registračné protokoly ústavu	6 ks	Katalogizované, databáza 2280 záz.
Jednotlivé OVKR			
1	Spisy, protokoly	10	Usporiadané, zakrabicované
VŠ ZNB			
1	Diplomové práce	5	Usporiadané, zakrabicované
ÚML pri ÚV KSS			
1	Archívny fond	10	Usporiadané, zakrabicované
VI. ZO KSS pri ÚV KSS (pracovníci ÚML)			
1	Archívny fond	5	Usporiadané, zakrabicované
Zbierka novín a časopisov			
1	Zbierka	40	Usporiadané, zakrabicované, datab.
2	Zbierka	80	Usporiadané, zakrabicované
Vytriedené nezakrabicované fragmenty iných fondov z rozsypu			

1	KS MV Bratislava Nitra Žilina	25	Ešte nezakrabicované, malé torzá
2	OO MV Banská Štiavnica, Dunajská Streda, Komárno, Malacky, Martin, Myjava, Nová Baňa, Senica, Skalica, Turčianske Teplice		
3	O-ŠtB Galanta, Kysucké Nové Mesto		
4	HS ŠtB		
5	OO NB Turčiansky Sv. Martin		
6	OV NB Banská Štiavnica		
7	S NB Horná Štubňa		
8	Osobné fondy Jozef Lettrich, Přemysl Coufal		

III. Prehľad prednášok na stredných a vysokých školách 2006

Dátum	Deň	Miesto	Téma prednášky	Prednášajúci
03.10.2006	Ut	Bratislava	Protižidovské opatrenia	Hlavinka, J.
05.10.2006	Štv	Trnava	Dokumentácia zločinov komunizmu	Miklovič, M.
11.10.2006	Str	Hlohovec	Protižidovské opatrenia	Hlavinka, J.
12.10.2006	Štv	Trnava	Nástup komunizmu a vznik ŠtB	Medvecký, M.
17.10.2006	Ut	Komárno	Protižidovské opatrenia	Hlavinka, J.
17.10.2006	Ut	Komárno	Monster procesy	Palko, V.
19.10.2006	Štv	Trnava	TNP 1948 – 1953	Sivoš, J.
26.10.2006	Štv	Trnava	Likvidácia reholí a kláštorov 1950 – 1952	Dubovský, P.
26.10.2006	Štv	Trnava	Cirkevná politika po januári 1970	Pastvová, E.
07.11.2006	Ut	Vráble	Sviečková manifestácia	Dubovský, P.
08.11.2006	Str	Bratislava	TNP 1948 – 1953	Sivoš, J.
09.11.2006	Štv	Trnava	OŠH s Rakúskom	Morbacher, Ľ.
10.11.2006	Pi	Bratislava	Obete okupácie 1968	Košický, P.
13.11.2006	Po	Ružomberok	Monster procesy	Palko, V.
14.11.2006	Ut	Bratislava	Štátna bezpečnosť pred rokom 1945	Medvecký, M.
14.11.2006	Ut	Lučenec	Nežná revolúcia	Dubovský, P.
16.11.2006	Štv	Trnava	Monster procesy	Palko, V.
21.11.2006	Ut	Rajec	Dokumentácia zločinov komunizmu	Lehký, M.
21.11.2006	Ut	Rajec	TNP 1948 – 1953	Sivoš, J.
23.11.2006	Štv	Trnava	Zločiny komunizmu + ŠtB, činnosť a dôsledky	Lehký, M.
28.11.2006	Ut	Bratislava	Úloha zahraničnej rozviedky	Košický, P.
28.11.2006	Ut	Bratislava	Dokumentácia zločinov komunizmu	Lehký, M.
30.11.2006	Štv	Trnava	Agentúrna práca ŠtB v zahraničí	Slávik, M.
01.12.2006	Pi	Levoča	Cirkevná politika po januári 1970	Pastvová, E.
01.12.2006	Pi	Bratislava	OŠH s Rakúskom	Morbacher, Ľ.
07.12.2006	Štv	Trnava	Boj s vonkajším nepriateľom - KR opatrenia	Miklovič, M.
12.12.2006	Ut	Šahy	Zločiny komunizmu + protižidovské opatrenia	Lehký, Hlavinka
14.12.2006	Štv	Trnava	Dokumentácia zločinov komunizmu a dnešok	Lehký, M.
21.12.2006	Štv	Trnava	Hodnotenie študentov	Miklovič, M.

IV. Prehľad publikovaných príspevkov v časopise Pamäť národa

1/2006

1. Uvedenie návrhu zákona o protikomunistickom odboji v Národnej rade Slovenskej republiky 2006 (I. Šimko, s. 4-5)
2. Imrich Sucký – lovec v sieťach ŠtB (M. Medvecký, s. 6-18)
3. Příklad „Albert Széplaki“ - Maďarské plány agresívneho únosu Jozefa Vicena (P. Žáček, s. 19-29)
4. Úloha sovětských bezpečnostních služeb v systémové transformaci východní Evropy (A. Grajewski, s. 30-35)
5. K problematike vedecko-technickej špionáže sovietskeho bloku (P. Rendek, s. 36-56)
6. Dohoda o spolupráci s United States Holocaust Memorial Museum (J. Hlavinka, s. 57-61)
7. Odškodňovanie obetí okupácie (P. Košický, s. 62-64)
8. Milan Placho – sen o domove a slobode (L. Morbacher, s. 67-70)
9. Matthias-Domaschk-Archiv Berlin – Archiv východoněmecké opozice (T. Vilímek, s. 71-74)
10. Rada Európy odsúdila komunistické zločiny (R. Hudec, s. 75-82)
11. „Americká stopa“ v komunistických procesoch 50. rokov (P. Dubovský, s. 82-85)
12. Objevné pohledy na komunistický režim a securitate v Rumunsku (L. Valentová, s. 85-88)
13. Šimsová Milena: Kdo jsou ti krásní lidé, v šat bílý odění, lidé co k trůnu přišli z velikého soužení (P. Koura, s. 88-90)
14. Růžička Daniel: Major Zeman – propaganda nebo krimi? (J. Kalina, s. 90-92)
15. Čelovský Bořivoj: Slova do větru (P. Blažek, s. 92)

2/2006

1. Príhovor Jána Langoša na pôde Senátu Parlamentu Českej republiky (s. 4-7)
2. Za Jánom Langošom (s. 8-23)
3. Vznik Ústredne štátnej bezpečnosti (M. Medvecký, s. 24-35)
4. Slovensko a parlamentné voľby v roku 1946 (M. Sýrný, s. 36-41)
5. 231 (R. Letz, s. 42-49)
6. „Ľudovodemokratický honorár“ – Dopisy Ladislava Novomestského Závaži Kalandrovi (P. Blažek, s. 50-56)
7. Registrace, vedení a archivace svazků ve směrnících čs. komunistické rozvědky (P. Žáček, s. 57-68)
8. Agentúrno – operatívne zväzky v informačnom systéme československej rozviedky (P. Rendek, s. 68-73)
9. Záujmové osoby v evidencii I. Správy ZNB (T. Keszeli, s. 73-77)
10. Morálna rehabilitácia vojnových veteránov (G. Grochová, s. 78-80)
11. Masová vržda na poli Krtičná pri Brezne (M. Schvarc, s. 84-88)
12. Vyhlásenie k deportáciám Židov na Slovensku (s. 89-91)
13. Ponad temné udalosti z dejín národa sa nemožno prenášať ľahostajne – rozhovor s kardinálom Jánom Chryzostomom Korcom (M. Dzurjanin, s. 92-94)
14. Pravda – cesta k uzmiereniu (A. Šimanská, s. 95-99)
15. Ospravedlnenie Rómom za holokaust (P. Csáky, s. 100)
16. Vznik múzea vývoja spoločenského vedomia (R. Ragač, s. 100-102)
17. Boček Karel: Ani gram uranu okupantům! (P. Koura, s. 102-103)

3/2006

1. Socializmus: vyrovnávanie sa s totalitným režimom v podmienkach rezortu obrany (F. Kašický, s. 4-8)
2. Akcia „Jedľa“ - Skúsenosti s odhaľovaním „nebezpečných“ špiónov Štátnou bezpečnosťou (V. Palko, s. 9-15)
3. Spolupráca maďarskej a československej tajnej služby pri rozpracovávaní

- Druhého vatikánskeho koncilu (J. Haľko, s. 16-19)
4. Služba zvláštneho určení – Nejtajnější úsek čs. rozvědného aparátu 1963-1969 (P. Žáček, s. 20-25)
  5. „Červení kovboji“ - špionážna skupina Clyde Lee Conrada v dokumentoch čs. rozvědky (P. Rendek, s. 26-36)
  6. Československo-sovětská agenturně operativní spolupráce (P. Košický, P. Žáček, s. 36-53)
  7. Konšpiračné a prepožičané byty Štátnej bezpečnosti (J. Sivoš, s. 54-71)
  8. Archivne dokumenty k prenasledovaniu cirkvi v Archíve ÚPN (P. Dubovský, s. 72-75)
  9. Knižnica Ústavu pamäti národa (M. Mifkovičová, J. Mičíková, s. 76-77)
  10. Smrť robotníka na elektrických drôtoch (Ľ. Morbacher, s. 80-84)
  11. Národní rada pro studium archivů Securitate (Consiliul Național pentru Studierea Securității) (L. Valentová, s. 85-87)
  12. Ako štát a národ bez pamäti nedozrejeme – rozhovor s poslancom NR SR Františkom Mikloškom (M. Dzurjanin, s. 88-91)
  13. Západné rozhlasové stanice v boji za slobodu a demokraciu (I. Kružliak, s. 92-101)
  14. Tváre tajné policie na vratslavském Rynku (P. Blažek, s. 102)
  15. Fenomén politických procesov na základe vybraných problémov pohľadom historika Jozefa Jablonického (M. Vilhan, s. 102-104)

4/2006

1. Pamätať a pomáhať (J. Figel', s. 4-5)
2. Predvolebný zápas na stránkach denníkov Čas a Pravda /1945-1946/ (I. Bumová, s. 6-14)
3. Štátna bezpečnosť a maďarská revolúcia v roku 1956 (L. Bukovszky, s. 15-22)
4. Prenasledovanie gréckokatolíckej cirkvi v rokoch 1948-1968 (J. Coranič, s. 22-37)
5. Kontrašpionážne opatrenia proti diplomatom USA (M. Miklovič, s. 38-47)

6. Denník Dr. Štefana Tisu (M. Medvecký, M. Holak, s. 48-70)
7. Sprístupňovanie dokumentov v roku 2006 (P. Balun, s. 71-72)
8. Pád a vyrovnanie sa s komunizmom – očakávanie, nádeje a realita (J. Sivoš, s. 73-78)
9. Zomreli ako politickí väzni (V. Lagová, s. 80-85)
10. Medzinárodná akcia „Memoriál“ (P. Košický, s. 86-88)
11. História je priestor, kde sa môžeme poučiť – rozhovor s podpredsedom Vlády SR Dušanom Čaplovičom (M. Dzurjanin, s. 89-90)
12. K problémom spolupráce kňazov s komunistickými tajnými službami v Poľsku (P. Balun, s. 91-96)
13. Pravda o kolektivizácii (M. Šanta, s. 96-98)
14. Lagová Veronika a kol.: Smrť za mrežami (P. Dubovský, s. 98-100)
15. Zavacká Marína: Kto žije za ostnatým drôtom – oficiálna propaganda na Slovensku 1956-1962: teórie, politické smernice a spoločenská prax. (R. Ragač, s. 100)